БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 158 (6593)
АВГУСТЫН 9
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1953 он

Сэн 20 мүнгэн.

Мүнөөдэр советскэ арад СССР-эй Агаарай Флодой Үдэр һайндэрлэжэ байна.

Советскэ Агаарай Флот мандаха болтогой!

Манай бүхы илалтануудые зоригжуулагша ба эмхидхэгшэ — Советскэ Союзай Коммунистическэ парти мандаха болтогой!

ССР Союзай Оборонын Министрын ПРИКАЗ

1953 оной августын 9. *№ 62* *Москва город*

Нүхэд лётчигууд ба штурманууд, инженернүүд ба технигүүд, агаарай буудагшад ба радистнууд, авиационно механигууд ба мотористнууд, авиационно промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд!

Нүхэд солдадууд ба матросууд, сержантнууд ба старшинанууд!

Нүхэд офицернүүд, генералнууд ба адмиралнууд!

Мүнөөдэр Советскэ Арми ба Далайн-Сэрэгэй Флот манай ороной бүхы ажалшадтай хамтадаа Агаарай Флодой Үдэрые һайндэрлэжэ байна.

Агаарай Флодой Үдэртэй дашарамдуулан, таанадые амаршалан, баяр хүргэнэб.

Манай Эхэ ороной Агаарай-Сэрэгэй Хүсэнүүдые саашадань хүгжөөхэ ба һайжаруулха хэрэгтэ шэнэ, улам ехэ амжалтануудые туйлахыень Советскэ Авиациин личнэ составта ба авиационно промышленностиин бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ хүсэнэб.

Агаарай Флодой Үдэрэй тэмдэг болгон, **захирхамни:**

Мүнөөдэр, 1953 оной августын 9-дэ, манай Эхэ ороной столица — Москвада ба союзна республикануудай столицануудта артиллерийскэ хорин буудалгаар салют хэхэ.

Советскэ Агаарай Флот мандаха болтогой!

Советскэ арад, тэрэнэй шэн зоригто Арми ба Далайн-Сэрэгэй Флот мандаха болтогой!

Советскэ Правительство мандаха болтогой!

Советскэ Союзай Коммунистическэ парти мандаха болтогой!

ССР Союзай Оборонын Министр
Советскэ Союзай Маршал Н. А. БУЛГАНИН.

СССР-эй Верховно Соведэй заседанинууд

Союзай Соведэй 1953 оной августын 7-ной заседани тухай

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Августын 7-ной үглөөнэй 11 часта, Кремльдэ, Кремлёвско Ехэ Ордон соо Союзай Соведэй гурбадахи заседани болобо.

Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **М. А. Яснов** түрүүлэгшээр һууба.

Союзай Соведэй заседани дээрэ СССР-эй 1953 оной Гүрэнэй бюджет тухай, СССР-эй 1951 ба 1952 онуудай Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ үргэлжэлөө.

Депутат **Т. И. Кулиев** (Азербайджанска ССР, Сабирабадска округ), депутат **У. Ю. Юсупов** (Узбекскэ ССР, Ташкентскэ-Сталинска округ), депутат **А. Е. Кочинян** (Армянска ССР, Ленинаканска округ), депутат **А. Суеркулов** (Киргизскэ ССР, Тянь-Шаньска округ), депутат **Г. Е. Коваленко** (Грозненско область, Грозненско хүдөөгэй округ), депутат **Н. С. Тихонов** (Ленинград город, Дзержинскэ округ), депутат **А. И. Козлов** (Казахска ССР, Усть-Каменогорско округ), депутат **П. А. Литвинов** (Вологодско область, Череповецкэ округ), депутат **Д. Расулов** (Таджикска ССР, Кулябска округ), нүхэр **А. Ф. Третьяков** (СССР-эй Элүүрые хамгаалгын министр), депутат **С. Бабаев** (Туркменскэ ССР, Ташаузска округ), нүхэр **А. Е. Петрушев** (СССР-эй олзоборилгын кооперациин Центральна Соведэй правлениин түрүүлэгшэ) гэгшэд үгэнүүдые хэлээ.

Энээгээр Союзай Соведэй гурбадахи заседани дүүрэһэн байна.

Национальностьнуудай Соведэй 1953 оной августын 7-ной заседани тухай

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Августын 7-ной үдэшын 6 часта, Кремльдэ, Кремлёвско Ехэ Ордон соо Национальностьнуудай Соведэй гурбадахи заседани болобо. Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **Ж. Шаяхметов** түрүүлэгшээр һууба.

Национальностьнуудай Соведэй заседани дээрэ СССР-эй 1953 оной Гүрэнэй бюджет тухай, СССР-эй 1951 ба 1952 онуудай Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ үргэлжэлөө.

Депутат **П. С. Прокконен** (Карело-Финскэ ССР, Питкярска округ), депутат **М. М. Меджилов** (Дагестанска АССР, Хунзахска округ), СССР-эй Машина бүтээлгын министр **С. А. Акопов**, депутат **Г. Е. Буркацкая** (Украинска ССР, Уманска округ), депутат **А. И. Мирцхулава** (Абхазска АССР, Гальска хүдөөгэй округ), депутат **И. А. Афанасьев** (Чувашска АССР, Чебоксарска округ), депутат **Б. А. Григорян** (Армянска ССР, 305-дахи округ), депутат **М. М. Алиев** (Азербайджанска ССР, Лачинска округ), депутат **Р. Т. Махль** (Эстонско ССР, РаквеAccording урда округ), депутат **А. Т. Вецлова** (Литовско ССР, Алитусска округ), депутат **А. Сарыев** (Туркменскэ ССР, Кагановичско округ) гэгшэд үгэнүүдые хэлэһэн байна.

Энээгээр Национальностьнуудай Соведэй гурбадахи заседани дүүрээ.

Советскэ ороной хүсэн түгэс Агаарай Флот

Мүнөөдэр манай ороной бүхы арадууд ба Зэбсэгтэ Хүсэнүүд СССР-эй Агаарай Флодой Үдэрые һайндэрлэжэ, советскэ лётчигуудай, конструкторнуудай, авиационно промышленностиин инженернүүд болон хүдэлмэришэдэй туйлаһан амжалтануудые омогорхолтойгоор тэмдэглэжэ байна.

Советскэ Агаарай Флот алдарта ба баян түүхэтэй юм. Манай Эхэ орондо дэлхэй дээрэ анха түрүүшын самолёт байгуулагдаһан, агаараар ниидэлгэ хэгдэһэн байна. Ородой агуехэ эрдэмтэд болон зохёон байгуулагшад — М. В. Ломоносов, Д. И. Менделеев, Н. Е. Жуковский, А. Ф. Можайский, К. Э. Циолковский ба С. А. Чаплыгин гэгшэд авиационно наукын ба техникын талаар гайхамшагта амжалтануудые бусад оронуудай эрдэмтэдһээ холо урид туйлаһан байгаа. Ородой лётчигууд өөһэдынгөө шадабаряар, эрэлхэг зоригоор бүхы дэлхэй дээрэ суурхадаг һэн.

Зүгөөр имагтал Агуехэ Октябрьска социалистическэ революциин илаһанай һүүлээр манай ороной авиаци хурдан түргэнөөр хүгжэһэн байха юм. Агаарай Флодые байгуулха ба бэхижүүлхэ хэрэгые Советскэ засагай түрүүшын үдэрһөө эхилжэ Коммунистическэ парти, В. И. Ленин, И. В. Сталин хүтэлбэрилөө һэн.

Манай орониие индустриализацилха талаар Коммунистическэ партиин сэсэн мэргэн политикые советскэ арадай амжалтатайгаар бэелүүлһэнэй ашаар Советскэ Союз хүсэн түгэс авиационно промышленностьтой болоһон байна. Советскэ Агаарай Флодые бүхы оромнай, бүхы араднай байгуулаа бэлэй. Тиигэжэ манай авиационно промышленность эрхим гэгшын дайшалхы ба гражданска самолёдуудые хэрэгтэй зэргээрнь бүтээхэ аргатай болоо һэн. Тэрээнтэй хамта Коммунистическэ парти, Советскэ правительство өөрынгөө инаг Эхэ орондо хизааргүй үнэн сэхэ, эрэлхэг зоригтой ба тэсэбэритэй лётчигуудые хүмүүжүүлһэн байха юм. Арад зонойнгоо дура инаглалаар, парти, правительствын анхарал оролдолгоор хүреэлэгдэһэн советскэ лётчигууд бултанһаа түргэнөөр, бултанһаа холо, бултанһаа дээгүүр ниидэдэг болохо гэһэн зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлэн, Эхэ ороноо гайхамшагта туйлалтануудаараа алдаршуулаа һэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуехэ дайнай үедэ дайсаниие бута сохихо ябадалда Агаарай Флот айхабтар ехэ үүргэ дүүргээ. Манай авиаци дайсанай авиациһаа алишье талаараа булюу хүсэтэй байһанаа харуулаа. Агаарай-Сэрэгэй Хүсэнүүдэй сэрэгшэд Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө ами бэеэ хайралангүйгөөр, эрэлхэг зоригтойгоор дайлалдаһан байна. Тэдэнэр түүхэдэ үзэгдөөгүй ехэ шадабаряа, баатар зоригоо харуулаа. Тэдэнэй дайшалхы габьяае манай арад хэзээдэшье мартахагүй. Олон мянган советскэ лётчигууд орден, медальнуудаар шагнагдаһан, эрхимэй эрхимүүдгэ Советскэ Союзай Геройн үндэр дээдэ нэрэзэргэ олгогдоһон байха юм. Советскэ Союзай гурбадахин Геройнууд А. И. Покрышкинай ба И. Н. Кожедубай, Советскэ Союзай Геройнууд Талалихин, Маресьев, Бегельдинов болон бусадай нэрэ алдар солоор бүрхээгдэнхэй. Манай Бурят-Монголой эрхим хүбүүд Агаарай Флодой зэргэдэ ябажа, Эхэ ороноо эрэлхэгээр хамгаалалсаа. Республикымнай ажалшад нютагайнгаа алдарта хүбүүн, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай эгээл түрүүшын геройнуудай нэгэн П. Харитоновоор омогорходог.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуехэ дайнай үедэ советскэ арад Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр ябажа, өөрынгөө Агаарай-Сэрэгэй Хүсэнүүдые эрхим һайн самолёдуудаар, буу зэбсэгээр болон хэрэгтэй бүхы юумээрнь хангажа байгаа.

Дайнай дүүрэһэнэй һүүлээр манай ороной Агаарай Флот улам хүгжэжэ байна. Эсэгэ ороноймнай промышленность хүсэтэ реактивна самолёдуудаар, вертолёдуудаар болон самолёт жолоодохо эрхим шанартай аппаратураар авиациие саг үргэлжэ хангана. Советскэ лётчигууд өөһэдынгөө политическэ эрдэмые, дайшалхы мэргэжэлые болон һэрэмжые саашадань дээшэлүүлжэ, сэрэгэй журамые бэхижүүлжэ байна. Дайнай хойто тээхи үедэ манай ороной гражданска флот ехэ амжалтануудые туйлаа. Тэрэ хадаа арадай ажахы болон культурые хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэнэ. Гражданска авиаци хадаа пассажирнууд болон ашаа шэрэхэһээ гадна, хүн зондо медицинскэ туһаламжа үзүүлхэ хэрэгтэ туһална, хүдөөгэй ба ой модоной ажахыда ехэ хүдэлмэри хэнэ. Манай арад өөрынгөө авиацида ехээр дурладаг, тэрээндэ саг үргэлжэ һаналаа табижа, туһалжа байдаг гээшэ.

Советскэ арад коммунизм байгуулгынгаа хэрэгтэ бүхэдэлхэйн түүхэтэ удхашанартай илалтануудые туйлаад, мүнөөдэр өөрынгөө ороной Агаарай Флодой Үдэрые тэмдэглэжэ байна. Манай ороной ажалшад түрэл Коммунистическэ партияа, тэрэнэй Центральна Комитедые тойрон, Советскэ правительствые тойрон нигтаар жагсаад, партиин XIX съездын табиһан түүхэтэ зорилгонуудые бэелүүлжэ байна. Советскэ арадай амгалан ажалые, манай гүрэнэй интересүүдые СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд, тэрэ тоодо алдарта Агаарай Флот хёрхоор сахин хамгаална.

Мүнөө манай ороной столица Москвада боложо байгаа СССР-эй Верховно Соведэй сесси советскэ арадай, партиин ба правительствын бата бэхи нэгэдэлтэй байһаниие, Советскэ Союзай арадуудай агуехэ хани барисаатай байһаниие эли тодоор гэршэлэн харуулна. Энэ нэгэдэлые, энэ хани барисаае ямаршье дайсад эбдэжэ шадахагүй. Манай арад Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын гадаадын ба дотоодын политикые бүримүһэн һайшаана, халуунаар дэмжэнэ.

Советскэ арад Коммунистическэ партиингаа сэсэн мэргэн хүтэлбэреэр коммунизмын түгэс илалта тээшэ найдамтайгаар зорижо ябана.

Союзай Соведтэ.

Августын 7-ной үглөөнэй 11 часта, Кремлёвско Ехэ Ордон соо Союзай Соведэй гурбадахи заседани нээгдэбэ.

Түрүүлэгшын столдо — Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **М. А. Яснов**, Түрүүлэгшын орлогшонор — депутадууд **А. И. Кириченко, Т. М. Зуева, А. Ю. Снечкус, А. И. Ниязов** гэгшэд һууна.

Нүхэд **Г. М. Маленков, Н. С. Хрущёв, К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, М. З. Сабуров, М. Г. Первухин** гэгшэд удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтагдан, правительственна ложонуудта һууринуудые эзэлнэ.

СССР-эй 1953 оной Гүрэнэй бюджедэй проектые зүбшэн хэлсэлгэ үргэлжэлнэ.

Депутат **Т. И. Кулиевта** (Азербайджанска ССР) үгэ үгтэнэ. Советскэ арад зохёон байгуулхы амгалан ажал эрхилнэ, манай Гүрэнэй бюджет амгалан байгуулгын бюджет мүн гэжэ тэрэ хэлэнэ. Гэбэшье, капиталистическэ хүреэлэлгэ тухай нэгэшье минута мартажа болохогүй, советскэ хүнүүдэй һэрэмжые бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлхэ, манай Эхэ ороной обороные бэхижүүлхэ хэрэгтэй.

Хүдөө ажахын налог тухай Хуулиин проектые һайшааха зуураа, нүхэр Кулиев энэ Хуули хадаа хүдөө-ажахын ажалшадай ба хүдөөдэ ажаллажа байгаа интеллигенциин ажана байдалые саашадань һайжаруулха тухай парти ба правительствын анхарал оролдолгын шэнэ гэршэ мүн, тус Хуули хадаа орон дотор продуктнуудые элбэг дэлбэг болгохо ябадалда зорюулагдана гэжэ тэмдэглэнэ.

Республика дотор гэр байра барилгын асуудалда гүйсэд анхарал хандуулдаггүй байһанайнь түлөө нүхэр Кулиев СССР-эй нефтяной, металлургическа ба химическэ промышленностиин министерствонүүдые шүүмжэлээ.

Депутат **У. Ю. Юсупов** өөрынгөө үгые Узбекистанай ажахын ба культурна байгуулалтада, республикын арадай ажахын гол һалбари — хлопок тарилгые хүгжөөлгын асуудалда зорюулаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ Узбекистан дайнай урда тээхи 1940 онойхидо орходоо һураггүй ехэ хлопок орондоо үгэһэн байна. Ойрын табан жэлнүүдэй туршада тэрээниие үйлэдбэрилгэ 1952 онойхитой сасуулбал дунда зэргээр хоёр дахин ургаха байна. Нүхэр Юсупов шэнэ газарнуудые ашаглалгатай ба хлопогой ургасые дээшэлүүлгэтэй холбоотой зорилгонууд тушаа тогтон хэлэнэ.

СССР-эй 1953 оной Гүрэнэй бюджедые ба хүдөө ажахын шэнэ налог тухай Хуулиие баталха гэһэн депутадуудай дурадхалнуудые дэмжэхэ зуураа, депутат Юсупов иигэжэ хэлэнэ:

—Арадай ажана байдалые һайжаруулха тушаа парти ба правительствын энэ шэнэ анхарал оролдолгын харюуда колхозно таряашадай өөһэдынгөө үйлэдбэриин ба политическэ эдэбхиие дээшэлүүлхэ, арадай ажахын түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө социалистическэ мүрысөө улам үргэнөөр дэлгэрүүлхэ байһандань ажаг һэжэг байхагүй.

Депутат **А. Е. Кочинян** (Армянска ССР) Армениин экономикын ба культурын ургалтые өөрынгөө үгэ дотор эли тодоор харуулаа. Республика дотор промышленна продукци табанжэлэй түрүүшын хоёр жэлэй турша соо 30 процентээр ургажа, 1952 ондо 1940 оной хэмжээнһээ гурбаһаа үлүү дахин ехэ болоһон байна. Машина бүтээлгэ, химическэ промышленность, барилгын материалнуудай промышленность, хүнгэн ба эдеэ хоолой, нютагай промышленность түргэн темпээр хүгжэжэ байна. Хүдөө ажахын культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ, тарилгын талмайнуудые үргэдхэхэ талаар амжалтанууд туйлагдаа.

Депутат Кочинян болбол үндэрвольтно лини барилгые **хангалтагүйгөөр** хүтэлбэрилжэ байһанайнь түлөө СССР-эй Электростанцинуудай ба электропромышленностиин министерствые, тиихэдэ республикын территори дээрэ текстильнэ промышленностиин предприятинуудай барилга дүүргэлгые удааруулжа байһанайнь түлөө СССР-эй Хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин министерствые шүүмжэлһэн байна.

— Үнгэрэгшэ жэлдэ ба 1953 оной түрүүшын хахадта арадай ажахын түсэбые бэелүүлгэ хадаа партиин XIX съездээр табигдаһан зорилгонуудай амжалтатайгаар шиидхэгдэжэ байһаниие гэршэлнэ гэжэ депутат А. Суеркулов (Киргизскэ ССР) хэлэнэ. Киргизскэ арад социалистическэ Эхэ оронойнгоо аша туһын тулада зоригжолтойгоор ажаллажа байна. Промышленна продукци үйлэдбэрилгөөр республика түрүүшын хахад жэлэй түсэбые үлүүлэн дүүргээ. Республикын колхозууд ба совхозуудта һүүлэй хоёр жэлэй турша соо малай тоо толгой хоёр хахад дахин олошороо.

— Хэрбээ ехэхэн дутагдалнуудай зайсуулагдаһан байгаа һаа, —гэжэ нүхэр Суекулов тэмдэглэнэ, —республикын хүдөө ажахые дэбжүүлгэдэ һураггүй ехэ амжалтанууд туйлагдаха байгаа. Республикын доторой ресурснууд үшөөл гүйсэд ашаглагданагүй, олон районууд ба колхозууд хүдөө ажахын культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ, ашаг шэмэтэ малажал үсхэбэрилхэ түсэбүүдээ дүүргэнэгүй.

Үгынгөө түгэсхэлдэ нүхэр Суеркулов бүхы ажалшадай гол шухала интересүүдтэ дүүрэн харюусаха байһан туладань Гүрэнэй бюджедые баталха тухай дурадхалые дэмжэнэ.

— СССР-эй Верховно Соведэй табадахи сесси, — гэжэ депутат **Г. Е. Коваленко** (Грозненско область) хэлэнэ,—манай Эхэ ороной арадай ажахын ба культурна байгуулалтын шэнэ хүсэтэ дэбжэлтын оршон байдалда, эб найрамдалай, демократиин ба социализмын уласхоорондын лагериин улам бэхижэжэ байһан оршон байдалда үнгэржэ байна. Бүхы советскэ арад Корейдэ хэгдэһэн эблэрэлгые героическа корейскэ арадай ба хитадай арадай шэн зоригто һайндуратанай агуехэ илалта мүн гэжэ, эб найрамдалай ба демократиин бүхы лагериин ехэ илалта мүн гэжэ халуунаар амаршална.

Депутат Коваленко область дотор хэгдэжэ байгаа промышленна, гэр байрын ба культурно-ажаһуудалай барилга тухай хэлээ. Эндэ промышленна шэнэ предприятинууд, һургуулинууд, культурын ордонгууд, больницанууд баригдажа байна. СССР-эй Верховно Соведэй сессиин нээгдэхэ үдэр хүрэтэр областиин колхозууд ба совхозууд гүрэндэ таряа ба ноохо тушаалгаар уялгануудаа дүүргэһэн байна.

Нүхэр Коваленко областиин арадай ажахын зарим һалбаринуудтахи дутагдалнууд тухай тогтон хэлэһэн, областиин хэрэглэмжэнүүд тушаа гүйсэд анхарал табидаггүй байһанайнь түлөө СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй, Хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин, Нефтяной промышленностиин министерствонүүдэй адресаар шүүмжэлэлгэ ажаглалтануудые хэһэн байна.

Советскэ уншагшадай, харагшадай, шагнагшадай үмэнэ культурын ажал-ябуулагшадай туйлай ехэ харюусалгатай байһан тухай советскэ мэдээжэ поэт депутат **Н. С. Тихонов** өөрынгөө үгэ дотор хэлээ. Манай ороной ахадүү республикануудай литературануудай нилээд ехэ амжалтануудые туйлаһаниинь дамжаггүй, гэбэшье, советскэ обществын үргэн дэлгэр, гоё һайхан, билтарма дүүрэн ажабайдал литература дотор гүйсэд дүүрэнээр харуулагдажа үшөөл шадагданагүй. Литераторнууд болбол гансашье прозо ба поэзиин түлөө бэшэ, мүн театр ба кино мэтын искусствын бусад һалбаринуудай түлөө харюусаха ёһотой. Советскэ хүнүүдэй ехэ эрилтэнүүдые хангахын тула уранзохёолшод тон ехээр ажаллаха, өөһэдынгөө мэргэжэл шадабариие эсэшэ сусашагүй һайжаруулха зэргэтэй.

— Советскэ уранзохёолшод, — гэжэ нүхэр Тихонов хэлэбэ, — өөһэдынгөө ниитын ажал-ябуулгаар, өөһэдынгөө зохёолнуудаар эб найрамдалай ба арадуудай хоорондохи хани барисаанай түлөө бүгэдэниитын тэмсэлдэ оруулалта хээ. Манай ороной бүхы ахадүү республикануудай советскэ уранзохёолшод дай үүдхэгшэдтэ ба тэдээнэй туһамаршадта, тэдээнэй бүхы литературна хулһэншэд болон зарсанарта эсэргүүгээр демократическа оронуудай литераторнуудтай ба буржуазна оронуудай түрүү уранзохёолшодтой, Баруун ба Зүүн зүгэй прогрессивнэ уранзохёолшодтой хамтадаа үгын тон хурса зэбсэгээр хайра гамгүй тэмсэл хэһэн байгаа, хэжэшье байна, саашадаашье хэхэ юм.

СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министр депутат **А. И. Козловто** үгэ үгтэнэ. Мүнөө жэлдэ ороной колхозууд, совхозууд ба МТС-үүд хабарай тарилгые үнгэрэгшэ жэлнүүдэйхидэ орходоо һураггүй эмхитэйгээр үнгэргөө гэжэ тэрэ тэмдэглэнэ. Тарилгын талмайнууд үргэдхэгдөө. Хүдөө ажахыда гэжэ Гүрэнэй бюджедэй проектээр хараалагдаһан һомололгонууд, мүн хүдөө ажахын налогой хэмжээе доошолуулга ба тэрээниие һомололгын журамые хубилгалга хадаа хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүри түргэнөөр дэбжэхэ ябадал хангаха байна.

Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхын тула бүхы резервүүд үшөөл хэрэглэгдэнэгүй гэжэ депутат Козлов хэлэнэ. Олон областьнууд болон районуудта ургаса үшөөл багаар абтана. Ниитын малажалай, илангаяа тэрээнэй ашаг шэмэ үгэлгын ургалта үшөөл хангалтагүй байна, энэ хадаа тэжээл үйлэдбэрилгын гээгдэжэ байһан ябадалһаа дулдыдана. Хартаабха ба овощьнуудые үйлэдбэрилхэ хэрэг үшөөл хангалтагүй байна. СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерство сесси дээрэ үгэ хэлэһэн депутадуудай шүүмжэлэлые хараадаа абаха, хүдөө ажахые хүтэлбэрилгые һайжаруулха тушаа хэмжээ абаха байна гэжэ нүхэр Козлов үгынгөө түгэсхэлдэ мэдүүлбэ.

Депутат **П. А. Литвинов** (Вологодско область) областиин ажахын амжалтанууд тухай, малажалые хүгжөөхэ ба тэрээнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар колхозууд болон совхозуудай туйлаһан амжалтанууд тухай хөөрэжэ үгөө. Промышленностиин шухала һалбаринуудай нэгэн — тоһо буйлуулгын промышленность үнгэрэгшэ жэлдэ эрхим шанартай сагаан тоһо түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо 11 шахуу процент үлүү ехые буйлуулһан байна; энэ жэлэй түрүүшын хахадай даалгабари дүүргэгдээ.

Нүхэр Литвинов сабшалангай ба бэлшээриин газарнуудые һайжаруулха талаар областьдо туһаламжа үзүүлхэ тухай асуудалые СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствын урда табяа.

Депутат **Д. Расулов** ажахын ба культурна байгуулалгада Таджикска арадай туйлаһан амжалтанууд тухай хэлэбэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ Таджикска ССР дотор дайнай урда тээхи 1940 онойхидо орходоо хоёр дахин ехэ промышленна продукци гаргагдаа. Таджикска промышленность табанжэлэй гурбадахи жэлэй түсэбые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ бүхы арга боломжотой гэжэ оратор хэлэнэ. Хлопогой ургасые дээшэлүүлхэ талаар табанжэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Үнгэрэгшэ жэлдэ республика болбол 1950 онойхидо орходоо гүрэндэ 34 процент үлүү ехэ хлопок-сырец тушааһан байна.

Гүрэнэй бюджедэй ба хүдөө ажахын налог тухай Хуулиин проектнүүдые нүхэр Расулов халуунаар һайшааба.

Советскэ засагай жэлнүүдэй туршада советскэ хүнүүдэй материальна ажабайдалай хэмжээнэй нилээд дээшэлһэнэй, ажалай условинуудай хүнгэдхэгдэһэнэй ба манай орон дотор үбшэнһөө һэргылхэ хэмжээ-ябуулгануудай үнгэргэгдэһэнэй эсэстэ үбшэлхэ ба үхэхэ ябадал эрид доошолоо, түрэлгэ олошороо гэжэ СССР-эй Элүүрые хамгаалгын министр **А. Ф. Третьяков** хэлэнэ.

Советскэ гүрэн ажалшадай элүүрые сахилгада туһалха элдэб хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлнэ. 55 мянган койкотой шэнэ больницануудые, 24 мянган һууритай үхибүүдэй яслинуудые мүнөө жэлдэ нэмэжэ нээхэ, 3400 хүниие нэмэжэ байлгахын тула санаторинуудые үргэдхэхэ арга боломжо олгохо мүнгэн зөөри һомологдоо. Орон дотор медицинскэ хоёр мянган эмхи зургаанууд баригдажа байна. Эмнэлгын препарадуудые

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

СССР-эй Верховно Соведэй заседанинууд

Союзай Соведтэ

(Түгэсхэл. Эхининь 1-дэхи нюурта)

гаргалга ургана, медицинскэ түхеэрэлгэнүүд һайжаруулагдана.

Медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд үбшэнһөө һэргылхэ хүдэлмэрине ба хүн зонине медико-санитарна талаар хангалгые саашадань һайжаруулха байна гэжэ нүхэр Третьяков мэдүүлэө.

— Гансахан һүүлэй хоёр жэлэй туршада, — гэжэ депутат **С. Бабаев** (Туркменскэ ССР) мэдүүлэө, —республикын колхозууд ахадүү республиканuудай предприятинуудта үйлэдбэрилэгдэһэн мянга гаран трактор абаһан байна. Табадахи табанжэлэй түсэб республикын ажалшадай үмэнэ гайхамшагта перспективэнүүдые нээгээ. Шэнэ фабриканууд, заводууд, һургуулинууд, гэр байшангууд баригдажа байна. Хлопок үйлэдбэрилгэ ехээр ургаа.

Республикын формоороо национальна, удхаараа социалистическэ культурын һалбаралта тухай саашань депутат Бабаев хэлэбэ.

СССР-эй олзоборилгын кооперацин Центральна Соведэй правленин түрүүлэгшэ нүхэр **А. Е. Петрушев** үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгэдэ нилээд ехэ һуури эзэлжэ байдаг кооперативна промышленностиин хүгжэлтэ тухай хэлэбэ. Олзоборилгын коопераци дотор 16 мянга гаран артельнүүд нэгэдэнхэй, тэдээндэ 1.800 мянга гаран хүн хүдэлмэрилнэ. Гансахан үнгэрэгшэ жэлдэ олзоборилгын кооперацин предприятинууд 42 миллиард гаран түхэригэй үргэн хэрэглэлэй эд бараа, тэрэ тоодо ехэ хэмжээнэй оёмол зүйлнүүдые, мебель, амһартануудые гаргаһан байна.

Үгынгөө түгэсхэлдэ нүхэр Петрушев үргэн хэрэглэлэй элдэб янзын ба һайн шанартай эд бараанай талаар ажалшадай эрилтые гүйсэдөөр ба һайнаар хангахын түлөө кооперативна промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд бүхы хүсэлэлгээ гаргаха байна гэжэ хэлэбэ.

(ТАСС).

Национальностьнуудай Соведтэ

Үсэгэлдэр үдэшын 6 часта Национальностьнуудай Соведэй гурбадахи заседани нээгдэбэ. Түрүүлэгшын столдо—Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **Ж. Шаяхметов**, Түрүүлэгшын орлогшонор **М. Т. Якубов, В. Т. Лацис, М. В. Зимянин, Т. М. Матиашвили** гэгшэд һууба.

Правительственна ложонуудта нүхэд **К. Е. Ворошилов, Н. А. Булганин, Л. М. Каганович, А. И. Микоян** гэгшэдэй ерэхэдэнь, депутадууд ба айлшад альга ташалгаар угтана.

Советскэ Союзай арадуудай эльгээһэн хүнүүд өөһэдынгөө һунгагшадай дура хүсэл мэдүүлхын тула трибуна дээрэ хойно хойноһоо гарана. Тэдэнэр арадай ажахын бүхы һалбаринуудые хүгжөөхэ, ажалшадай ажабайдалай хэмжээ ба культурые саашадань дээшэлүүлхэ ябадалда шэглүүлэгдэһэн СССР-эй Гүрэнэй 1953 оной бюджетые, хүдөө ажахын налог тухай Хуулиин проектые һайшаана.

Депутат **П. С. Прокконен** (Карело-Финскэ ССР) үгэ хэлэбэ.

—СССР-эй Гүрэнэй 1953 оной бюджет,—гэжэ тэрэ хэлэнэ,—Советскэ Союзай бүхы арадуудай интересүүдтэ харюусана: манай ороной арадай ажахые ба культурые хүгжөөхэ тухай Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын анхарал оролдолго тэрээн соо тодорхойгоор харуулагдана.

Нүхэр Прокконен республикын ой модоной промышленностиин хүдэлмэри тухай хэлэбэ. Үнгэрһэн жэлэй дүрбэдэхи кварталда ба энэ оной нэгэдэхи хахад жэлдэ Карело-Финскэ ССР-эй ой модоной промышленность удаан саг соо гээгдэжэ ябаһанайнгаа һүүлээр модо бэлэдхэхэ түсэбөө түрүүшынхеэ дүүргэбэ. Ой модоной промышленностиин предприятинууд дээрэ олон тракторнууд, автомашинанууд, паровозууд, ашаа тээхэ кранууд хүдэлмэрилнэ. Модо бэлэдхэлгэ 80 гаран процентээр механизировалэгдээ, тэрэнииe ашаалалга бүри шахуу механизировалэгдэһэн байна.

Нүхэр Прокконен республикын ой модоной промышленностьда кадрнуудые бэлэдхэхэ асуудал тухай тогтон хэлэбэ, энэ хэрэгтэ хангалтагүйгөөр туһалдаг байһанайнь түлөө СССР-эй Ой модоной ба саарһанай промышленностиин министерствые шүүмжэлбэ.

Депутат **М. М. Меджидов** табанжэлэй түсэбэй даалгабаринуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ Дагестанскa АССР-эй түйлаһан амжалтанууд тухай хэлэнэ. Хүдөө ажахын, гэр байрын ба һургуулиин барилгын талаар капитальна ехэ хүдэлмэринүүд хэгдэнэ. Махачкалинска далайн порт шэнэдхэн баригдажа байна, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин хэдэ хэдэн предприятинууд баригдана.

СССР-эй Ой модоной ба саарһанай промышленностиин министерство, РСФСР-эй Нютагай ба түлишын промышленностиин министерство республикада барилгын модо эльгээхэ түсэбөө дүүргэнэгүй гэжэ нүхэр Меджидов тэмдэглэнэ.

—Дагестанска республикын арадууд,—гэжэ нүхэр Меджидов хэлэбэ,—колхозуудые бэхижүүлхэ ба колхозниггуудай материальна ажана байдалые һайжаруулха тухай парти ба правительствын эсэгэ ёһоной анхарал оролдолгын шэнэ гэршэ мүн гэжэ хүдөө ажахын налог тухай Хуулиин проектые ехэ баяртайгаар хүлеэн абаба, манай агуу ехэ Эхэ ороной алдар солын түлөө алдартай шэнэ габьяануудаар энэ анхарал оролдолгодо харюусаха байна.

—Машина бүтээлгын предприятинуудта, мүн промышленностиин бүхы һалбаринуудта үйлэдбэрине эмнихэлгэ ба техникэ жэлһээ жэлдэ һайжаруулагдана,—гэжэ машина бүтээлгын министр **С. А. Акопов** хэлэнэ. Министерствын предприятинууд 2 мянга гаран нэрэтэй продукци бүтээн гаргана. Текстильнэ промышленностьда, олониитын хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг предприятинуудта хэрэгтэй түхеэрэлгэ, станогууд, автомашинануудые бүтээн гаргалга ехэ болгогдожо байна. Үйлэдбэрине автоматизацилха зорилгонууд амжалтатайгаар шиидхэгдэнэ. Ажал ехэтэй хүдөө ажахын хүдэлмэри комплексноор механизацилгые хангагша шэнэ машинанууд байгуулагдана.

Депутадуудай тэмдэглэһэя, машина бүтээлгын промышленностьда байгаа дутагдалнуудые зайсуулхын тула хэмжээнүүдые Министерство абаха юм гэжэ нүхэр Акопов мэдүүлнэ.

Баян техникэ ба агрономическа наукын туйлалтануудые хэрэглэн, колхозно үйлэдбэриин хэмжээе Киевскэ областиин хүдөө ажахын хүдэлмэришэдэй яажа дээшэлүүлдэг тухай депутат **Г. Е. Бурканкая** (УССР) хэлэнэ. Областиин колхозууд нийтын малажал хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб дүүргээ, һү һааха талаар дайнай урда тээ байһан хэмжээнһээ үлүүлээ.

Н. С. Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Бурканкая тус колхозой ажабайдалһаа һонирхолтой баримтануудые харуулба. Артелиин ажахы ургаһан ба бэхижэһэн байна. Колхоз бүхы дээрээ электричествотэй ба радиотой болоо, юрэнхы эрдэмэй 3 ба хүгжэмэй 1 һургуулинууд, 3 библиотекэ хүдэлмэрилнэ. Клуб баригдажа байна. Олохон колхозниггуудай үхибүүд институдуудта, техникумүүдтэ һуралсана.

—Хүдөө ажахын налог тухай хуулине бэелүүлгэ хадаа,—гэжэ түгэсхэлдөө нүхэр Бурканкая хэлэнэ, —колхозниггуудай ба хүдөөгэй бүхы хүн зоной ажана һайн байдалые саашадань дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэлгэдэ һайнаар нүлөөлхэ, колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаар бэхижүүлгэдэ туһалха байна.

—Гүрэнэй бюджет ба хүдөө ажахын налог тухай Хуулиин проект, —гэжэ депутат **А. И. Мирцхулава** (Грузинска ССР) мэдүүлнэ,—Коммунистическэ партиин ба Советскэ правительствын хүтэлбэри доро советскэ арадай туйлаһан агууехэ илалтануудые, социалистическэ гүрэнэй ургажа байгаа хүсэ шадалые харуулна. Грузинска ССР-тэ промышленностиин шэнэ һалбаринууд —металлургическа, химическэ, машина бүтээлгын һалбаринууд байгуулагдаа гэжэ нүхэр Мирцхулава хэлэнэ. Республика орондоо нилээд ехэ сай, цитруснууд, виноград, тамхи үгэнэ. Грузинска арадай формоороо национальна, удхаарaa социалистическэ культура һалбаран хүгжэнэ.

Хэрэглэгдээгүй резервнүүд тухай, гүрэнэй түсэбүүдые республикын хэдэ хэдэн предприятинуудай дүүргэдэггүй байһан тухай депутат саашаа хэлэнэ.

Чувашска АССР-эй ажалшад ажахын байгуулалтада нилээд ехэ амжалтануудые туйлаа. Национальностьнуудай Соведэй заседани дээрэ депутат **И. А. Афанасьев** энээн тухай хэлэбэ. 1952 ондо республикын промышленностиин валовой продукци бүтээн гаргалга дайнай урда тээхи сагтай сасуулхада хоёр дахинһаа үлүүгээр ехэ болобо. Тарилгын талмайнууд үргэн болоно, колхозуудта малай тоо толгой олошорно.

Гэхэтэй хамта, нүхэр Афанасьев республикын арадай ажахын, илангаяа барилгын материалнуудай промышленностиин зарим һалбаринуудай гээгдэжэ ябаһан тухай зааба. Тэрэ хадаа республикын территори дээрэ мүнөө байгаа—хирпиисын заводуудые һэльбэхэ, шэнэ заводуудые барихa ябадал хангадаггүй министерствонүүдэй, тусгаарлабал, СССР-эй ба РСФРС-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин министерствонүүдэй адресаар шүүмжэлэй хэдэ хэдэн ажаглалта хэбэ.

—Коммунистическэ партиин 50 жэлэй ойе баяр омогорхолтойгоор советскэ арадай ба бүхы түрүү хүн түрэлтэнэй тэмдэглэжэ байһан гайхамшагта үдэрнүүдтэ Верховно Соведэй сесси боложо байна,—гэжэ депутат **Б. А. Григорян** (Армянска ССР) хэлэнэ. Манай түрэл парти өөрынгөө тогтоһонһоо хойшо 50-һаа дээшэ жэлнүүдтэ хэзээ хэзээнэйхиһээ хүсэтэйгээр ба нигта жагсаалтайгаар оробо. Коммунистическэ партиин зохёоһон дотоодын ба гадаадын политикые бүхы советскэ общество халуунаар дэмжэнэ. Партиин булад хатуу нэгэдэлые, манай ороной арадуудай эбдэршэгүй хани барисаае уласхоорондын реакциин ямаршье хүсэнүүд, ямаршье авантюристнууд, урбагшад ба уласхоорондын империализмын агентнууд эбдэжэ шадахагүй.

СССР-эй Гүрэнэй 1953 оной бюджетые ба хүдөө ажахын налог тухай Хуулине баталха тухай дурадхалнуудые депутат дэмжэнэ.

—Азербайджанска арадай экономикые ба культурые үзэгдөөгүйгөөр хүгжөөхэ ябадалда асарһан, олонациональна советскэ гүрэнэй арадуудай хани барисаа бэхижүүлхэ талаар манай парти ба правительствын ябуулдаг политика Гүрэнэй бюджедтэ тодорхойгоор харагдана, —гэжэ депутат **М. М. Алиев** (Азербайджанска ССР) хэлэбэ.

Нүхэр Алиев азербайджанска нефтяниггуудай амжалтанууд тухай хэлэнэ. Шэнэ техникын, советскэ эрдэмтэдэй туһаламжын ашаар, тэдэнэр далайн нефтиин байдаг газарнуудые түргөөр ашаглана. Гурбан жэлэй турша дотор далайһаа нефть абалга 75 процентээр ургаба. Нефть абаха шэнэ методүүдые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ.

Эстонско ССР-эй ургажа байгаа арадай ажахы тухай **Р. Т. Махль** хэлэбэ. Мүнөө үеын техникээр саг үргэлжэ зэбсэглэгдэжэ байгаа энэ республикын промышленность табанжэлэй түсэбэй хоёр жэлэй даалгабаринуудые амжалтатайгаар дүүргээ. Энэ оной нэгэдэхи хахад жэлдэ үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхидэ орходоо нилээд ехэ продукци бүтээн гаргагдаа. Эд товарай эрьесэ ехээр ургаба. Эстониин столицын хүн зон гэр байрада хэрэглэгдэхэ хүнгэн сэнтэй газ абаба.

Шэн зоригто ажалаараа советскэ арад манай ороной экономико ба культурые жэл бүри улам дээдэ хэмжээндэ гаргана гэжэ уранзохёолшо **А. Т. Венцлова** (Литовско ССР) хэлэнэ. Эб найрамдалай түлөө бумбэрсэг дэлхэйн бүхы үнэн сэдьхэлтэ хүнүүдэй тэмсэлые СССР толгойлон ябана.

Советскэ Союзай гражданин байха гээшэ агуу ехэ зол хуби гээшэ. Советскэ байгуулалта хадаа арадай бүхы материальна ба духовно хүсэнүүдэй таһаралтагүй ургалта мүн, тэмсэлдэ ба байгуулалтада манай арадуудай бэе бэедээ ахадүүгэй туһаламжа үзүүлэлгэ мүн, капитализмын байхада арадуудай дарлагданги ажабайдалай хэмжээнтэй яабашье сасуулагдахагүй ажабайдалай ба культурын дээдэ хэмжээн мүн гэжэ литовско арад социалистическэ нацануудай бүлэ соо 13 жэл соо ажаһуухадаа гүн гүнзэгыгөөр этигэһэн байна.

Гитлеровскэ булимтарагшадаар һандаргагдаһан городууд ба тосхонуудай, республикын заводууд ба фабрикануудай тон богони болзор соо яажа һэргээн бодхоогдоһон тухай депутат Венцлова хэлэнэ.

Депутат **А. Сарыев** (Туркменскэ ССР) һүүлшээр үгэ хэлэбэ. Советскэ арадуудай ахадүүгэй бүлэ соо туркменскэ арад КПСС-эй XIX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула шэн зоригтойгоор хүдэлмэрилжэ байна гэжэ тэрэ хэлэнэ. Республикын промышленность нэгэдэхи хахад жэлэй программые амжалтатайгаар дүүргээ. Туркмениин хлопок тариггшад энэ сагаан алтанай баян ургаса ургуулхын тула бүхы хүсөө зорюулна. Нүхэр Сарыев бюджедэй проектые, мүн хүдөө ажахын налог тухай Хуулине баталха тухай дурадхалнуудые дэмжэнэ.

Августын 8-най үдэрэй хоёр часта Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани болохо байна.

(ТАСС).

СССР-эй Агаарай Флодой Үдэр

Манай Эхэ орон СССР-эй Агаарай Флодой Үдэрые жэл бүхэндэ һайндэрлэдэг юм.

Энэ бүгэдэарадай һайндэр хадаа социалистическэ гүрэнэйнгөө авиационно хүсэ шадалые бүхэжүүлгэдэ туйлагдаһан амжалтануудые тэмдэглэн, 1933 ондо Советскэ правительствын шиидхэбэреэр тогтоогдоһон байна.

Мүнөө жэлдэ советскэ хүнүүд коммунистическэ байгуулалтын али бүхы участогууд дээрэ бүхэдэлхэйн түүхэтэ илалтануудай оршон байдалда Агаарай Флодой Үдэрые тэмдэглэжэ байна. Коммунистическэ партиие, тэрэнэй Центральна Комитедые тойрон, Советскэ правительствые тойрон нигтаар жагсаһан СССР-эй ажалшад хадаа манай ороной экономико болон культурын саашадахи хүсэн түгэлдэр дэбжэлтын замуудые хараалһан партиин XIX-дэхи съездын түүхэтэ тогтоолнуудые бэелүүлгэдэ бүхы хүсэлнүүдээ зорюулна.

Советскэ арадтай хамта арадай демократиин оронууд, Германска Демократическа Республикын ажалшад, прогрессивнэ бүхы хүн түрэлтэн СССР-эй Агаарай Флодой һайндэрые тэмдэглэнэ.

Советскэ Агаарай Флот баян алдартай түүхэтэй юм. Манай орон хадаа агаараар тамаралгын болон авиациин Эхэ орон мүн. Дала гэгэн жэлэй саада тээ ородой ухаалан зохёогшо **А. Ф. Можайский** дэлхэй дээрэ түрүүшын самолёт байгуулаад, тэрэнээ амжалтатайгаар туршажа үзэһэн байна. «Илья Муромец», «Ородой витязь», «Святогор» гэжэ олон мотортой хүндэ самолёдууд анха түрүүшынхеэ Росси дотор байгуулагдаһан байна. Поршневой болон реактивна авиационно двигательнүүдые найруулан зохёолго, байгуулга бусад оронуудта орходоо манайда түрүүшээр эхилһэн байха юм.

Дэлхэйн авиационно наукада манай орон туйлай ехэ оруулалта хэһэн байна. Ородой гениальна эрдэмтэд М. В. Ломоносов, Д. И. Менделеев, Н. Е. Жуковский, К. Э. Циолковский, С. А. Чаплыгин гэгшэдэй нэрэнүүд авиациин түүхэдэ алтан үзэгүүдээр бэшэгдэнхэй. Эдэ эрдэмтэд болбол агаараар тамаралгын, мүн аэродинамикын хуули ёһонуудые нээһэн, тиихэдэ самолёдууд, аэростадууд болон реактивна агаарай корабельнууд дээрэ ниидэхэ ниидэлгын теори болон практикые зохёон найруулһан байна. Самолёт дээрэ ниидэхэ эрхим дээдэ ниидэлгын техникые дэлхэй дээрэ анха түрүүшынхеэ найруулан зохёоһон ба шудалһан ородой гайхамшагта лётчигууд П. Н. Нестеров, К. К. Арцеулов болон бусадай нэрэнүүдые советскэ хүнүүд омогтойгоор дурсан байдаг.

Агуу ехэ Октябрьска социалистическэ революциин илаһанай һүүлээр Эхэ оронойнгоо авиацие хүгжөөлгэдэ шэнэ үе эхилһэн байна. Советскэ засагай тогтоһон түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилээд Агаарай Флодые байгуулгын хэрэгые Коммунистическэ парти, В. И. Ленин, И. В. Сталин гэгшэд зоригжуулһан ба ударидаһан байна.

Харин интервентнүүдтэ болон дотоодын контрреволюциин хүсэнүүдтэ эсэргүү гражданска дайнай үедэ советскэ авиаторнуудай үсөөхэн отрядууд Улаан Армиин операцинуудта эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байгаа.

Ороной арадай ажахые һэргээн бодхоохо болон хүгжөөхэ тушаа амгалан тайбанай хүдэлмэридэ дамжан оролгын жэлнүүдтэ Агаарай Флодые байгуулга бүгэдэарадын далайсатай болонхой. Авиационно олон тосто һургуулинууд нээгдээ, тус һургуулинуудта ажалша эрхим залуушуул ороно, аэродромуудые барилга үргэнөөр дэлгэрээ, авиационно институдууд нээгдээ. Ороной научна болон техническэ эрхим хүдэлмэрилэгшэд авиациин теоретическэ проблемэнүүдые найруулан шиидхэнэ, шэнэ авиационно техникые байгуулна. Коммунистическэ парти, бүхы арад болбол лётчигууд, конструкторнууд болон самолёдуудые байгуулагшадые тусгаар ехэ анхаралаар хүреэлнэ.

Парти болон правительствын анхарал оролдолгын ашаар, табанжэлнүүдые амжалтатайгаар дүүргэһэнэй эсэстэ гүрэнэй интересүүдтэ шухала эрхим шанартай дайшалхы болон гражданска самолёдуудые тэрэ үедэ гаргадаг болоһон авиационно хүсэн түгэс промышленность манайда урган бии болоо һэн. Ороноо социалистическээр индустриализацилгын жэлнүүд хадаа СССР-ые авиационно түрүү гүрэн болголгын үе байгаа.

1926—1940 онуудай үе хадаа манай ороной Агаарай Флодой түргөөр ургалтын үе байгаа. Социализм байгуулгын туйлай ехэ амжалтануудаар баясаһан, бүгэдэарадай инаг дураар зоригжоһон, парти болон правительствын эсэшэ сусашагүй анхарал оролдолгоор хүреэлэгдэһэн советскэ лётчигууд хадаа холо ниидэхэ, түргөөр ниидэхэ, үндэр дээгүүр ниидэхэ, мүн самолёдуудай ашаа тээлгые ехэдхэхэ тушаа дэлхэйн хэдэн арбаад рекорднуудые туйлажа, инаг дуратай Эхэ ороноо нэгэнтэ бэшэ алдаршуулһан байна. Манай үеын агууехэ лётчик **В. П. Чкалов, М. М. Громов** гэгшэдэй экипажын Хойто мүльһэн далай дээгүүр Америка худар ниидэжэ ошоһон легендарна ниидэлгэнүүд, эрэлхэг зоримгой лётчицанууд Осипенко, Гризодубова, Раскова гэгшэдэй буунгүйгөөр ниидэһэн гайхамшагта ниидэлгэнүүд, мүн челюскинецүүдые хамгаалгада хабаадалсагшадай зоримгой ниидэлгэнүүд болон бусадай хэдэ хэдэн ниидэлгэнүүд СССР-эй Агаарай Флодой түүхэдэ алтан үзэгүүдээр бэшэгдэнхэй.

Немецко-фашистска эзэмдэгшэдтэ эсэргүү Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайн хадаа советскэ арадта, тэрэнэй армида, Агаарай-Сэрэгэй болон Далайн-Сэрэгэй хүсэнүүдтэ шэрүүн шанга шалгалта болоһон байна. Бүхы арадай шэн габьяата дэмжэлгэтэйгээр Коммунистическэ партиин ударидагша Советскэ Арми болбол шэрүүн шанга байлдаануудта гитлеровскэ Германиие үй бута сохижо, Европын арадуудые фашистска богоолшолгоһоо аршалһан байна. Дайнай үедэ манай Агаарай Флот дайшалхы эрхим һайн шанарнуудаа, мүн фашистска авиациһаа яашагүй болюу һайн байһанаа харуулаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай али бүхы фронтнууд дээрэ хуурай газарай сэрэгүүд, Агаарай-Сэрэгэй болон Далайн-Сэрэгэй хүсэнүүд хамталаа ябуулганууды хэжэ, агаарта бата найдамтай байдал хангаһан байна. Гитлеровскэ магтамал авиаци бута сохигдоо бэлэй. Дайнай үеын гурбан жэл соо байгуулһан 80 мянган самолёдуудһаа немецко-фашистска эзэмдэгшэд хадаа советско-германска фронт дээрэ агаарта болон газар дээрэ 75 мянган самолёдуудыень гээһэн байна. Дайнай үедэ Советскэ Армиин авиаци дайшалхы хэдэн миллион ниидэлгэнүүдые хэһэн юм.

СССР-эй Агаарай-Сэрэгэй хүсэнүүдэй сэрэгшэд Эхэ оронойнгоо нэрэ түрын түлөө, бэеэ даанхай байдалай түлөө айхые мэдэнгүйгөөр байлдаһан байна. Дайсанда агаарай добтолго анха түрүүшынхеэ хэһэн лётчигууд-патриодууд **С. Здоровцев, П. Харитонов, М. Жуков, М. Баранов** гэгшэдэй героическа габьяануудаар манай бүхы арад омогорходог. Дүрэжэ байһан самолёдоо дайсанай танкнууд худар зорюулһан капитан Гастелло гэгшын гайхамшагта шэн габьяа хэтэ мүнхэдэ мартагдахагүй. Эхэ оронойнгоо үнэн сэхэ хүбүүн В. Талалихин хадаа Москвагай огторгойе эрэлхэг зоримгойгоор хамгаалжа, һүниин добтолго дэлхэй дээрэ түрүүшынхеэ хэһэн юм. Советскэ Союзай Геройнууд, Сталинска соколнууд Сафонов, Маресьев, Бегельдинов, Тимур Фрунзе, Полбин, Лавриненков, Алелюхин, Супрун, Шаронов, Покрышев болон шэн габьяата бусад патриодуудай алдар солонь бүхы орон дотор суурханхай. Агаарай байлдаануудта дайсанай 121 самолёые сохижо унагааһан **А. И. Покрышкин, И. Н. Кожедуб** гэгшэдэй шэн габьяа хадаа дайшалхы эрхим дээдэ мэргэжэлэй, хатуу зоригой үльгэр жэшээ болоно.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай үедэ манай авиациин туйлаһан илалтанууд хадаа Коммунистическэ партиин сэсэн мэргэн хүтэлбэриин ашаар, мүн авиационно частьнуудые эрхим һайн самолёдуудаар, боеприпасуудаар, горючаар хангаһан советскэ арадай шэн габьяата ажалай ашаар туйлагданхай. Авиационно хүсэн түгэлдэр промышленностьтай байһан ябадал хадаа дайнай үедэ самолёдуудай нийтэ тоос хэдэн дахин олошоруулха арга боломжо олгоһон байна. Дайнай һүүлшын гурбан жэл соо советскэ промышленность дунда жэшээгээр жэл соо 40 мянган эрхим самолёдуудые фронтдо үгэжэ байһан юм.

Дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ советскэ авиаци өөрынгөө хүгжэлтэдэ урагшаа шэнэ алхам хэһэн байна. Таһалгаряагүй ургажа байгаа социалистическэ промышленность авиацие эрхим техникээр хангана. СССР-эй Агаарай Флот хүсэн түгэлдэр реактивна самолёдые, вертолёдуудые, мүн самолёт эрид зүбөөр жолоодохын тулада шухала эрхим шанартай аппаратурые абана.

Агаарай Флодой личнэ состав сэрэгэй журамые эсэшэ сусашагүйгөөр бүхэжүүлнэ, дайшалхы шадабаряа, һэрэмжээ дээшэлүүлнэ, ниидэхэ ба байлдаха мэргэжэлээ нарижуулна. Советскэ авиаторнууд шэнэ авиационно техникые түргөөр, бүрин гүйсэдөөр шудална.

Империалистическэ гүрэнүүд дэлхэйн шэнэ дайнай түсэбүүдые һүйдхэнэ, СССР-тэ болон арадай демократиин оронуудта эсэргүүгээр зорюулагдаһан агрессивнэ блогуудые суглуулжа үргэлжэлүүлһээр, тус оронуудта өөһэдынгөө агентурые эльгээнэ, элдэб бүриин провакацинууд болон авантюрануудые эмхидхэхээ болиногүй. Манай партиин Центральна Комитедэй Президиумэй элирүүлһэн арадай үзэн ядагша дайсан, буржуазна урбагша Берияын бузар муухай авантюра хадаа уласхоорондын империализмын эдэбхиее һанагалхажа байһые гэршэлнэ. Иимэ оршон байдалда Советскэ гүрэнэйнгөө агаарай хилэнүүдэй обороные эсэшэ сусашагүйгөөр бүхэжүүлхэ, бүхы Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэйгээ хамта Октябриин агууехэ туйлалтануудые бата бэхеэр хамгаалха гэээнэ нангин үялгамнай гэжэ советскэ авиаторнууд тоолоно.

Коммунистическэ парти болон Советскэ правительствые тойрон хэзээ хэзээнэйхинһээ нигтаар жагсаһан Советскэ Армиин, Агаарай-сэрэгэй, мүн Далайн-сэрэгэй флодуулай сэрэгшэд оронойнгоо эдэбхитэй обороные эсэшэ сусашагүйгөөр бүхэжүүлнэ.

СССР-эй Агаарай Флодой Үдэр үнгэрэгдэдэг агаарай парадууд манай авиациин жэл бүхэндэ ургажа байгаа хүсэ шадалые, дайшалхы мэргэжэлые эли тодоор харуулна. Тус парадууд хадаа советскэ лётчигуудай гайхамшагта мэргэжэлые, авиационно промышленностиин конструкторнууд, инженернууд болон хүдэлмэришэдэй алдарта зохёолнуудые харуулна. Реактивна самолёдууд дээрэ ниидэлгын техникын эрхим дээдэ үльгэр жэшээ, вертолёдууд дээрэ ниидэлгые шудалалга, парашюдаар олоороо һүрэн буулга, планеристнүүдэй рекорднууд-агаарай парадууд дээрэ, спортивна һайндэрнүүдтэ харуулагдадаг эдэ туйлалтанууд юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, парти болон правительствын табиһан зорилгонуудые советскэ авиаторнуудай амжалтатайгаар дүүргэжэ байһыень гэршэлнэ.

Сэрэгэй авиаторнуудтай хамта мүн Арми, Авиаци болон Флодто туһалха Бүхэсоюзна һайндуранай обществын лётчигууд болон планеристнүүд ехэ амжалтануудые туйлаа. Манай орон дотор агаарай флот ажалша залуушуулые улам бүри олоор хабаадуулна. Советскэ эдир залуу басагад, хүбүүд үйлэдбэриһөө таһалдангүйгөөр авиационно мэргэжэлые шудалалгада рекордно гайхамшагта показательнүүдые туйлажа, авиационно техникые һонирхон үзэнэ, самолёдууд болон планернүүдые жолоодон ябуулна.

Манай авиационно бэлигтэй конструкторнууд Сталинска шангай лауреадууд **А. Н. Туполев, С. В. Ильюшин, А. И. Микоян, С. А. Лавочкин, А. С. Яковлев** гэгшэдэй, тэрэнэлэн авиационно моторнуудай конструкторнууд **А. А. Микулин, В. Я. Климов** болон бусадай ехэ шэн габьяануудые Агаарай Флодой Үдэр советскэ арад тэмдэглэнэ. Тэдэнэй байгуулһан машинанууд ниидэлгынгээ шанараар, мүн техническэ шанараараа американска болон баруун европейскэ эрхим самолёдууд ба вертолёдуудһаа бүлюу һайн байна.

Оронойнгоо арадай ажахые болон культурые хүгжөөлгэдэ олон тоото, элдэб янзын зорилгонуудые дүүргэдэг манай Гражданска Авиаци дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ тон ехэ амжалтануудые туйлаа. СССР дотор агаарай замууд ехэ элбэг болоо. Москва хадаа ороной томо томо хэдэн арбаад городуудтай агаарай холбоотой болонхой. Һуурин хэдэн мянгаад пунктнүүдые агаарай транспорт хангана, Гражданска Агаарай Флот пассажирнуудые, түргөөр эльгээгдэхэ ашаануудые зөөхын тулада үргэнөөр хэрэглэгдэхэһээ гадна, мүн санитарна зорилгонуудые дүүргэхын тулада, медицинскэ туһаламжа үзүүлхын тулада, хүдөөгэй болон ойн ажахыдахи элдэб хүдэлмэринүүдтэ, хүдөө ажахын ургамалнуудые хорлогшодтой тэмсэхын тулада, орооһото болон бусад культурануудай тарилгада тэжээл үгэхын тулада, ойн түймэрнүүдые унтаргаахын тулада үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

Агаарай Флодой Үдэрые һайндэрлэхэ зуураа советскэ арад өөрынгөө алдарта авиациин түлөө, тэрэнэй дайшалхы амжалтануудай түлөө, социалистическэ промышленностиин байгуулһан хүсэн түгэлдэр авиационно техникын түлөө патриотическа гүн ехэ омогорхолтой байһанаа мэдэрнэ. СССР-эй ажалшад шэн зоримгой Советскэ Армидаа, Авиацидаа, Флодтоо батаар найдана. Социалистическэ Эхэ оронойнгоо гүрэнэй интересүүдые хамгаалгын хэрэг, зохёон байгуулхы зорилготой амгалан тайбан ажалаймнай хэрэг найдамтай гарта байна гэжэ ажалшад лаб мэдэнэ.

Советскэ Союзайнгаа Коммунистическэ партиин шалгаһан хүтэлбэри доро ябажа советскэ арад Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые саашадааньe эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр бүхэжүүлжэ, коммунистическэ общество байгуулгын замаараа урагшаа найдамтайгаар зорихо байна.

Н. СКРИПКО,
Авиациин маршал.

СССР-эй 1953 оной Гүрэнэй бюджет тухай болон СССР-эй 1951 ба 1952 онуудай Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай

Национальностьнуудай Соведэй бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ депутат И. С. Хохловой нэмэлтэ элидхэл

Нүхэд депутадууд! Национальностьнуудай Соведэй бюджетнэ комисси хадаа Верховно Соведэй баталалгада Правительствын оруулhан СССР-эй 1953 оной Гүрэнэй бюджедые болон СССР-эй 1951 ба 1952 онуудай Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай тоосоонуудые хаража үзэhэн, орошо болон гаргашануудые үндэhэлhэн материалнуудые шэнжэлhэн байна,

Эдэ жэлнүүдтэ СССР-эй Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ хадаа арадай ажахын саашанхи дэбжэлтын, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин ба Советскэ правительствын хүтэлбэри доро манай арадай туйлаhан промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэрилгын ургалтын эрхэ байдалда ябуулагдаhан байна.

Гүрэнэй олохон предприятинууд болон ажахын организацинууд эрьесэhээ орохо налогой ба ашаг олзоhоо оруулагдаха орошонуудай талаар түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргэжэ, түсэбhөө гадуур нилээдгүй ехэ мүнгэ бюджедтэ оруулаа. Жэшээнь, ашаг олзоhоо оруулагдаха орошонуудай талаар үнгэтэ металлургиин, СССР-эй Зам харилсаанай министерствын ба хэдэ тэдэн бусад предприятинууд түсэбhөө гадуур ехэ мүнгэ оруулаа юм.

Эдэ бүгэдэ бюджедэй дүүргэлтэдэ ехэ hайнаар нүлөөлhэн байна. 1951 ондо СССР-эй Гүрэнэй бюджет доходой талаар 102.5 процентээр дүүргэгдэhэн, доходынь гаргашануудаа 27.3 миллиард түхэригөөр үлүүлhэн ба 1952 ондо —101 процентээр дүүргэгдэhэн, доходынь гаргашануудаа 37,5 миллиард түхэригөөр үлүүлhэн байгаа. Энэ мүнгэн болбол арадай ажахые кредитовалгада шэглүүлэгдээ hэн.

Доходуудые амжалтатайгаар дүүргэлгэ болбол арадай ажахын хүгжэлтын жэлэй түсэбүүдтэй зохилдуулан бүхы хэмжээ-ябуулганuудые hомололго хангаха арга боломжо олгоо.

Тэрээнтэй хамта, зарим министерствонуудэй предприятинууд өөhэдынгөө бюджетнэ уялгануудые хангалтагүйгөөр дүүргээ гэжэ бюджетнэ комисси тэмдэглэнэ. Жэшээнь, нүүрhэнэй промышленностиин предприятинууд ашаг олзоhоо оруулагдаха орошонуудай талаар 1952 ондо 187 миллион түхэриг бюджедтэ дутуу оруулhан ба мүнөөшье жэлдэ бюджедтэ оруулагдаха түлэбэринүүдэй түсэбые муугаар дүүргэжэ байhаар.

Министерствонүүдэй хүтэлбэрилэгшэд хадаа тэдэнэй мэдэлдэ байhан предприятинуудта тогтоогдоhон 1953 оной доходуудай түсэбэй дүүргэлтые хангахын түлөө шухала хэрэгтэй хэмжээнүүдые абаха уялгатай.

1951 ондо союзна республиканууудай бюджедүүд доходуудай талаар 104,7 процентээр, 1952 ондо 101,2 процентээр дүүргэгдэhэн байна.

Юрэнхы дээрээ союзна республикануудай бюджедүүдэй дүүргэгдэhэн байбашье, 1952 ондо Казахска ССР-эй болон Киргизскэ ССР-эй Министрнүүдэй Соведүүд бюджедэй дүүргэлгын талаар ябуулагдаха хүдэлмэрээ hуладхаhан байна. Тиигэжэ Казахска ССР-эй бюджет доходойнгоо талаар 97,3 процентээр, гаргашануудай талаар 94,5 процентээр дүүргэгдэhэн байна. Киргизскэ ССР-эй бюджет доходой болон гаргашануудай талаар 98,3 процентээр дүүргэгдэнхэй. Арадай ажахые болон социально-культурна эмхи зургаануудые кредитовалха талаар эдэ республикануудта горьтойхон дутагдалнууд гаргагдаа hэн. Казахска ССР-эй, Киргизскэ ССР-эй Министрнүүдэй Соведүүд бюджедэй дүүргэлтые хүтэлбэрилхэ хэрэгээ hайжаруулха ёhотой.

1951 ба 1952 онуудта бюджетнэ журам элитээр бэхижүүлэгдээ. Финансын министерство ба тэрэнэй нютагай органууд бюджетнэ эмхи зургаануудтахи мүнгэн зөөриие гаргашалгын хойноhоо хиналтаяа шангадхаhан байна. Гэбэшье, финансова органуудай зүгhөө бюджетнэ журамые эбдэhэн зарим тэды баримтанууд үзэгдөө hэн. Жэшээнь, 1951 ондо Узбекскэ ССР-эй Финансын министерство республикын гүрэнэй хэблэлдэ 3.641 мянган түхэриг бюджедээр хараалагдаhан hомололгоhоо дээдэ тээ үгэhэн байха юм. Молдавска ССР-эй финансын министерство Бельцкэ меховой фабрикада бюджетнэ hомололгоhоо дээдэ тээ 3.178 мянган түхэриг үгэжэрхёо.

СССР-эй Финансын министерство болбол бюджетнэ журамые нарин шангаар сахилгын үзэлөөр өөhэдынгөө кадрнуудые хүмүүжүүлхэ хэрэгээ шангадхаха, мэдэлдээ байhан финансова органуудай хүтэлбэрилэгшэдэй энэ журамые эбдэхэ ябадалые гаргахагүй ёhотой.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталан абаhан мүнгэнэй тоогоорнь СССР-эй 1951 ба 1952 онуудай Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай тоосоонуудые баталхын дурадхал бюджетнэ комисси оруулна.

Нүхэд депутадууд! СССР-эй Верховно Соведэй үзэмжэдэ Правительствын оруулhан СССР-эй 1953 оной Гүрэнэй бюджет хадаа 1953 ондо хараалагдаhан арадай ажахын түсэбтэй хүсэд зохилдуулан зохёон табигданхай.

Энэ оной апрелиин 1-hээ үнгэргэгдэhэн эдеэ хоолой болон промышленна товарнуудай гүрэнэй розничнэ сэнгүүдые шэнээр ба ехээр химдаруулга бюджет соо эли тодоор харуулагдана. Хэнэйшье мэдэхээр, имагтал гүрэнэй розничнэ сэнгүүдые химдаруулhанhаа жэл соогоо 46 миллиард түхэриг мүнгэн арад зондо олзо болохо юм.

Мүн арадай ажахые, культурые саашадань хүгжөөлгэдэ, социалистическэ общественна ажалшадай ажабайдалай хэмжээе нилээдгүйгөөр дээшэлүүлгэдэ шэглүүлэгдэhэн парти ба правительствын бусад шухала хэмжээ-ябуулганууд бюджет дотор харуулагдана.

СССР-эй 1953 оной Гүрэнэй бюджет хадаа СССР-эй Министрнүүдэй Соведээр доходойнгоо талаар 543,3 миллиард түхэригөөр ба гаргашануудай талаар 530,5 миллиард түхэригөөр тодорхойлогдонхой. доходуудынь гаргашануудаа 12,8 миллиард түхэригөөр үлүүлхэ юм.

Манай бюджедэй үндэhэ hууринь социалистическэ ажахыhаа ородог доходууд мүн болоно. Социалистическэ ажахыhаа оруулагдаха орошонууд Гүрэнэй бюджедэй бүхы доходуудайнь табанай дүрбэн хубиhаа ехэнь болохо юм.

Нёдондо жэлэй орошонуудтай сасуулбал, налогуудай, урьhаламжын ба бусад орошонуудай талаар арад зонhоо 1953 оной бюджедтэ орохо доходууд 15,3 миллиард түхэригөөр бага болгогдохо, энэ хадаа 1952 оной 18,5 процентдэ орходоо 14,1 процент болохо юм.

Хүдөө ажахын налогой хэмжээе нилээдгүйгөөр химдаруулха тухай тогтоол правительствоор баталагдан абтаhан байна. Тиигэжэ бюджедтэ орохо энэ түрэлэй доход эрид бага болохо юм. Энэ хэмжээ-ябуулга хадаа хүдөөгэй арад зоной материальна байдалые саашадань hайжаруулха тухай парти болон правительствын анхарал оролдолгые эли тодоор харуулна.

СССР-эй Гүрэнэй бюджедтэ оруулагдаха доходуудай орошонууд гүрэнэй түсэбые предприяти бүхэнэй амжалтатайгаар дүүргэhэнhээ дулдыдаха байна бшуу.

СССР-эй 1953 оной Гүрэнэй бюджедээр иигэжэ хараалагдана: арадай ажахые финансировалгада—192,5 миллиард түхэриг, социально-культурна хэмжээ-ябуулгануудые финансировалгада 129,8 миллиард түхэриг гаргашалагдаха.

Арадай ажахые болон культурые хүгжөөлгын гаргашанууд бюджедэй бүхы гаргашануудай гурбанайнь хоёр хуби шахуунь болохо юм. Гүрэнэй бюджедай мүнгэн зөөриие иигэжэ хубаарилан гаргашалга хадаа арадай ажахын ба культурын бүхы hалбаринуудай саашанхи хүсэтэ дэбжэлтэ, арадай ажабайдалай хэмжээе дээшэлүүлгэ хангана, Коммунистическэ партиин ба Советскэ правительствын ябуулдаг эб найрамдалые сахин хамгаалха ба бэхижүүлхэ политикые хэрэг дээрэнь бататхан харуулна.

Советскэ арад хадаа коммунистическэ общество байгуулха талаар партиин табиhан зорилгонуудые бэелүүлгэдэ бүхы хүсэ шадалаа үгэнэ, манай партиин ба правительствын хэлбэришэгүйгөөр ябуулдаг эб найрамдалай политикые бүхы дээрэнь дэмжэнэ. Тиихэтэеэ хамта, советскэ арад болбол шэнэ дайнай түсэбүүдые гаргадаг. Советскэ Союзда эсэргүүсэн өөрынгөө агентурын хорото hүйдхэлтэ ажал-ябуулгые түргэдхэдэг уласхоорондын реакциин hэдэлгэнүүдые хараадаа абаха баатай болоно. Энэ хадаа манай советскэ Эхэ ороной өөрыгөө хамгаалгые ёhотоор хангалгые эринэ. Тиимэhээ манай социалистическэ обществын өөрыгөө хамгаалгада зорюулагдаhан финансировалганууд тухай правительствын дурадхалые зүб гэжэ бюджетнэ комисси тоолоно.

Союзна республикануудай 1953 оной бюджедүүд 102,6 миллиард түхэригөөр хараалагданхай, тэрэнь үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо 4,8 миллиард түхэригөөр ехэ болоно. Республикануудай бюджедүүдэй ёhоор, арадай ажахые ба социально-культурна хэмжээ-ябуулгануудые финансировалгаар бүхы мүнгэн зөөриин арбанайн юhэн хуби шахуунь шэглүүлэгдэнэ.

Союзна республикануудай бюджедүүдэй ёhоор, дайнай hүүлэй жэлнүүдэй турша соо 142 миллиард түхэриг арадай ажахыда оруулагдаhан, тиихэдэ арадай гэгээрэлэн, элүүрые хамгаалгын ба бусад социально-культурна хэмжээ-ябуулгануудай гаргашанууд 405 миллиард түхэригhөө үлүү болоhон байгаа. Республикануудай бюджедүүдэй ёhоор, 1953 ондо арадай ажахые финансировалгада—22 миллиард шахуу түхэриг, социально-культурна хэмжээ-ябуулганyудта 70 гаран миллиард түхэриг хараалагданхай. Республикануудай бюджедүүдhээ болон союзна бюджедhээ ажахын ба культурна байгуулалтада жэл бүри оруулагдадаг туйлай ехэ мүнгэн зөөри хадаа советскэ республикануудай шэнжэ шарайень шэнэдхэн хубилгаhан ба тэдэнэй экономикые ба культурые hалбаран мандуулhан байха юм.

Эдэ бүгэдэ хадаа ленинско-сталинска национальна политикые ябуулhанай, Советскэ Союзай бүхы арадуудай саг үргэлжэ ургажа байгаа материальна болон культурна эрилтэнүүдые хангаха тухай Коммунистическэ партиин ба Советскэ правительствын эсэшэ сусашагүй анхарал оролдолгын ашаар туйлагдаа юм.

Правительствын оруулhан СССР-эй 1953 оной Гүрэнэй бюджедые бюджетнэ комиссиин иимэ заhабаринуудтайгаар баталхые бюджетнэ комисси дурадхаба

Бюджедэй доходуудые 907,4 миллион түхэригөөр ехэ болголго дурадхагдана, тэрэнэй эрьесэhээ оруулагдаха налогой талаар—617,4 миллион түхэриг; гүрэнэй банкын ашаг олзоhоо оруулагдаха орошонуудай талаар — 100 миллион түхэриг; гүрэнэй пошлиныи, кооперативна организацинуудай патентнэ суглуулбариhаа, ой модоной доходой ба элдэб налогой бэшэ доходуудай талаар —155 миллион түхэриг; үнгэрэгшэ жэлдэ эмхи зургаанууд болон организацинуудай абаhан ба тэрэнээ хэрэглээгүй бюджетнэ мүнгэн зөөриие бусаалгын талаар —35 миллион түхэриг.

Дээшэлүүлэгдэhэн шанартай продукциие үйлэдбэрилэн гаргалгые ехэдхэhэнтэйнь ба ехээр худалдан наймаалдаг болоhонтойнь дашарамдуулан, СССР-эй Хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин министерствын талаар эрьесэhээ орохо налогой орошонуудые 570 миллион түхэригөөр дээшэлүүлгэ дурадхагдана; СССР-эй Электростанцинуудай ба электропромышленностиин министерствын талаар —1,4 миллион түхэригөөр, үргэн хэрэглэлэй товарнуудые худалдан наймаалгаяа ехэдхэhэнтэйнь дашарамдуулан потребительскэ кооперациин талаар 46 миллион түхэригөөр дээшэлүүлгэ дурадхагдана.

Бусад заhабаринууд тоосоонуудые нарииаар шалгаhанай hүүлээр оруулагдаха.

Бюджетнэ комиссяар элирүүлэгдэhэн 907,4 миллион түхэриг нэмэлтэ мүнгэн хадаа СССР-эй 1953 оной Гүрэнэй бюджедэй талаар гаргашануудаа доходуудайнь үлүүлхэ хэрэгтэ шэглүүлхэ гэжэ дурадхагдана.

Зарим хэмжээ-ябуулганууд финансировалгые дээшэлүүлхэ тухай зарим союзна республикануудай правительствонуудай зүгhөө зуушалганууд бюджетнэ комиссида ороо. Эдэ зуушалгануудые хаража үзөөд, союзна республикануудай бюджедүүдэй талаар гаргашануудынь 35,3 миллион түхэригөөр дээшэлүүлгэ таарамжатай гэжэ бюджетнэ комисси тоолоно, тэрээн соохоо тоосоонуудые нариинаар шалгаhантай дашарамдуулан Украинска ССР-эй бюджедэй талаар —20 миллион түхэриг; элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудые финансировалгада ба нютагай Соведүүдэй гэр ажаhуудалай фондые заhабарилгада Узбекскэ ССР-эй бюджедэй талаар—13,3 миллион түхэриг; нютагай Соведүүдэй гэр ажаhуудалай фондые заhабарилгада Таджикска ССР-эй бюджедээр —2 миллион түхэриг. Дурсагдаhан мүнгэн зөөри хадаа Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтын үедэ республикануудта мүнөө жэлдэ үгтэхэ ёhотой.

Гадна, СССР-эй 1953 оной Гүрэнэй бюджедые хаража үзэхэ хүдэлмэриин үедэ доходуудые 3.035 миллион түхэригөөр дээшэлүүлхэ тухай Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй бюджетнэ комиссинуудай дурадхалнууд хараада абтаhан ба боложо байгаа сессиин үзэмжэдэ оруулагдаhан СССР-эй 1953 оной Гүрэнэй бюджедэй проект соо харуулагдаhаниие СССР-эй Верховно Соведтэ элидхэхэ шухала гэжэ бюджетнэ комисси тоолоно.

Нүхэд депутадууд! Арьбалалгын нарин шанга ёhо гуримые арадай ажахын бүхы hалбаринуудта сахиха тухай Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XIX съездын заабаринууд хэр эдэбхитэйгээр ба дүүрэнээр бэелүүлэгдэнэб, тэрээнhээ СССР-эй Гүрэнэй бюджедэй доходуудай дүүргэлгэ дулдыдаха байна.

Гансахан промышленна продукциин үнэ сэн химдаруулhан дээрэhээ 1951 ондо 35,5 миллиард түхэригэй, 1952 ондо 46 гаран миллиард түхэригэй арьбалалта хэгдэhэн байна, тэрээн дээрэhээ харахада энэ талаар манай арга боломжонуудай айхабтар ехэ байhаниинь элитэ болоно.

Арадай ажахын түсэб бүхы дээрээ амжалтатайгаар дүүргэгдэбэшье, хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилдэг, үйлэдбэриингөө түсэбүүдые дүүргэдэггүй, продукциин өөрынь үнэ химдаруулха даалгабари ба бюджедэй үмэнэ өөрынгөө уялгануудые дүүргэдэггүй предприятинууд үшөө бии. Транспортна машина бүтээлгын предприятинууд 1952 ондо үйлэдбэриингөө түсэбые миин 96 процентээр дүүргэбэ. Түсэбөө дүүргээгүй ябадалайнь гол шалтагаануудай нэгэн хадаа зарим заводууд дээрэ технологическа болон үйлэдбэриин жаяг заршам hуладхагдаhан, энээн дээрэhээ продукциин шанар муудаhан ябадал мүн байха юм.

Түсэбөө дүүргээгүй ба үйлэдбэридэ туhагүй ехэ гаргашануудые гаргаhан дээрэhээнь транспортна машина бүтээлгын продукциин үнэ сэн түсэбтэ орходоо hураггүй дээшээ гараhан байха юм. Энэ ябадал гол түлэб паровозно заводууд, мүрэнэй судна бүтээлгын заводууд, мүн Челябинска завод дээрэ гараhан байгаа. Дээрэ дурсагдагша заводуудай хангалтагүй хүдэлмэри дээрэhээ промышленностиин бүхы энэ hалбариин показательнууд доошолhон байна. Теэд, тэрээнэй составта hайнаар хүдэлмэрилдэг предприятинууд үсөөн бэшэ. Жэшээнь, транспортна машина бүтээлгын Харьковска завод 1952 ондо валова продукци гаргаха түсэбөө 107 процентээр дүүргэжэ, продукциин өөрынь үнэ химдаруулhан дээрэhээ түсэбhөө гадуур 4.290 мянган түхэригэй арьбаладта абаhан байна, мүн Киевскэ «Ленинская кузница» гэдэг завод үйлэдбэриингөө түсэб 112,3 процентээр дүүргэжэ, продукциин өөрынь үнэ химдаруулhан дээрэhээ түсэбhөө гадуур 1,880 мянган түхэригэй алмалта үгэhэн байна.

Парти ба правительство эрхим техникээр зэбсэгжүүлхэ талаар нүүрhэнэй промышленностьда тон ехэ туhаламжа үзүүлнэ. Техническэ зэбсэгжүүлгын талаар манай нүүрhэнэй промышленность дэлхэй дээрэ нэгэдэхи hуурида гаража, өөрынгөө хүгжэлтэдэ айхабтар ехэ амжалтануудые туйлаhан байна. Тиибэшье, зарим газарнуудта механизацина зэбсэг түхеэрэлгэнүүд зүбөөр ашаглагданагүй. «Красноармейскуголь»трестын № 42 шахтада 1953 оной январиин 1-дэ тэндэхи комбайнуудай миин гурбанайнь нэгэ хуби хүдэлмэрилжэ байгаа; үрэмдэлгын машинанууд миин 38 процентээр ашаглагдадаг байгаа. «Молотовуголь» комбинадай шахтанууд дээрэ үнгэрэгшэ жэлдэ механизмууд гүйсэд ашаглагдабагүй. Мүнөөшье жэлдэ байдалынь hайжараагүй. Энэ комбинадта 1953 оной июниин 1-дэ бүхы комбайнуудай миин арбан процентнь, үрэмдэлгын машинануудай 64 процентнь, нүүрhэ ашаалдаг машинануудай 26 процент, породо ашаалдаг машинануудай 60 процент хүдэлмэрилжэ байба. Энээн дээрэhээ «Молотовуголь» комбинат нүүрhэ малталгынгаа түсэб дүүргэжэ шаданагүй.

Манай социалистическэ хүдөө ажахы жэл бүри промышленностьhаа олон тоото тракторнууд болон бусад хүдөө ажахын машинануудые абадаг байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ хүдөө ажахы (15 хүсэтэй болгобол) 131 мянган трактор, 41 мянган ороохо таряанай комбайнууд болон 2 миллионhоо дээшэ бусад машина зэбсэгүүдые абаhан байгаа.

Олон тоото машинно-тракторна станцинууд техникые hайнаар ашаглалгын жэшээнүүдые харуулна. Тиибэшье, зарим МТС-үүд машинанууд болон зэбсэгүүдээ гүйсэд ашаглангагүй. Жэшээнь, Тамбовско областиин Кирсановска МТС-эй тракторнууд 1952 он соо хахад сагаа миин байжа үнгэрhэн, Полесскэ областиин Василевическэ МТС-эй тракторнууд 1952 он соо хүдэлмэриингөө сагай 45 процент шахууе миин байhан юм. Иигэжэ миин байлгын олонхи ушарнууд муу шанартайгаар заhабарилhан ба машинануудые харууhалха журамые сахидаггүй дээрэhээ болодог байна. Мүн бусадшье районуудай МТС-үүдэй хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд гараhан байха юм. Энээн дээрэhээ СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствын машинно-тракторна станцинуудай тракторна хүдэлмэриин үнэ үнгэрэгшэ жэлдэ түсэбhөө дээшээ болоhон байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ МТС-үүдэй ажахы ургажа, томо болоhон байна, теэд хүдэлмэриин үнэ сэн химдаруулха ба гаргашынгаа талаар алмалта туйлахын түлөө шухала тэмсэл үшөөл ябуулагданагүй.

Мүнөө үеын журамай ёhоор, МТС-үүдэй бүхы гаргашанууд Гүрэнэй бюджедhээ түлэгдэдэг, харин МТС-үүдэй хэhэн хүдэлмэриин түлөө абтаhан мүнгэ зөөринүүд Гүрэнэй бюджедтэ ородог байна. МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд болон СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствын органууд гаргашынгаа мүнгэ бюджедhээ саг үргэлжэ абажа байдаг аад, дүүргэhэн хүдэлмэриингөө түлөө абтаhан мүнгэ бюджедтэ оруулха тухай анхаралаа гүйсэд хандуулдаггүй, энээн дээрэhээнь МТС-эй доходой түсэб жэл бүри дүүргэгдэдэггүй байна. СССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерство машинно-тракторна станцинуудай финансова ажахые журамшуулха ёhотой.

Олон тоото барилгын организацинууд 1952 ондо барилгын үнэ сэн химдаруулха талаар тэдэндэ үгтэhэн даалгабаринуудые дүүргэжэ шадабагүй. Жэшээнь, СССР-эй Барилгын министерство ба Нүүрhэнэй промышленностиин министерствын барилгын организацинууд барилгын сметнэ үные доошолуулхын оронд бүри дээшэлүүлhэн байна.

Барилгын үнын дээшэлдэг гол шалтагаануудай нэгэниинь механизмуудые хангалтагүйгөөр ашаглалга мүн байха юм. Жэшээнь, «Ростовшахтстрой» трестын скреперүүд болон бульдозернууд үнгэрэгшэ жэлдэ хүдэлмэриингөө хахадhаа ехэ сагые миин зогсожо үнгэргэhэн, «Сталиншахтстрой» комбинадай нэгэ шанагатай экскаваторнууд хүдэлмэриингөө сагай миин жараад процентые хүдэлмэрилжэ үнгэргэбэ.

Барилгын ехэхэн дутагдал хадаа шэнэ предприятинуудые үйлэдбэрилгэдэ оруулха түсэбөө дүүргэдэггүй ябадал болоно. СССР-эй Хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин министерство үнгэрэгшэ жэлдэ хилээмэ барилгын, ургамалай тоhо буйлуулгын, трикотажна белье, гутал үйлэдбэрилгын, ээрүүлнүүдэй болон продукт хүргэхэ зүйлнүүдые бэлэдхэхэ талаар шэнэ предприятинуудые үйлэдбэридэ оруулха түсэбөө дүүргэбэгүй. Энээн дээрэhээнь дүүргэдэггүй барилганууудай тоо нилээд олошорhон байна.

Шэнэ предприятинуудые үйлэдбэридэ оруулга hаатуулhан дээрэhээ 1952 оной үйлэдбэриин түсэб дүүргэлгэ хойшо татагдаhан, 1953 оной түрүүшын хахадта арад зондо хэрэглэгдэхэ эд бараа бүтээн гаргалтын ургалта хойшо татагдаhан байха юм.

Мүн предприятинуудта шэнэ гэр байрануудые, больницануудые, хүүгэдэй яслинуудые эксплоатацида үгэлгэ баhал hаатадаг байна. 1952 ондо СССР-эй Нүүрhэнэй промышленностиин министерствын предприятинууд байрын талмайе үйлэдбэридэ оруулха түсэбөө 88 процент, больницануудые барилга —37 процентээр дүүргэбэ. СССР-эй Нефтяной промышленностиин министерствын предприятинууд хүүгэдэй яслинуудые үйлэдбэридэ оруулха түсэбөө 51 процентээр дүүргээ, больницануудай миин 26 процентые барижа дүүргэhэн байна. Тэрэшэлэн СССР-эй Металлургическа промышленностиин министерствын предприятинууд хүүгэдэй ясли—52 процент, больницануудые—41 процент ашаглалгада оруулhан байна. Предприятинууд болон министерствонуудые хүтэлбэрилэгшэд гэр байра, больницанууд болон хүүгэдэй эмхи зургаануудые барилгада онсо анхаралаа хандуулха зэргэтэй.

Олонхи ушарнуудта проектно-сметнэ докуметацяар саг сооhь хангадаггүй дээрэhээ барилга таhалдадаг байха юм. 1953 оной түсэб соо оруулагдаhан хэдэн олон барилганууд техническэ документацигүй байба. Мүн типовой проект зохёолго ехэхэнээр гээгдэнхэй. 1952 ондо типовой проект зохёохо түсэб миин 77,6 процентээр дүүргэгдэhэн байгаа. Министерствонуудэй проектнэ организацинуудай зохёодог проектнууд болон сметэнүүд соо үшөөл үлүү гаргашанууд ехээр хараалагдана.

Удаан болзорой мүнгэ гаргадаг банкнуудай зүгhөө барилганууудые мүнгөөр хинан шалгалга үшөөл парти ба правительствын табиhан зорилгонуудта харюусанагүй. Банкнууд барилгын организацинуудай мүнгэеэ ашаглаха ябадалые гүйсэд шалгадаггүй, капитальна барилгада дотоодын резервүүд хэр зэргэ элсүүлэгдэжэ байhан ябадалые hайн хинадаггүй байха юм. Жэшээнь, Львовско болон Могилёвско Промбанкын конторонууд бодото дээрээ дүүргэгдээгүй хүдэлмэринүүдэй түлөө мүнгэ түлэжэ байба.

СССР-эй Финансуудай министерство болбол капиталовложенидэ мүнгэ hомолжо байгаа банкнуудай урда шанга эрилтэ табидаг, барилгын түсэбүүдые дүүргэхэ, алмалта арьбалалтын журам сахиха ябадалыень hайнаар хинан шалгадаг болгохо уялгатай.

Гүрэнэй бюджедые хангалтатайгаар дүүргэхын түлөө мүнгэ болон материальна зөөри үлүүгээр гаргашалха ябадалтай, имагтал өөрынгөө ведомствын интерес сахиха ябадалтай тэмсэл шангадхаха шухала. Манай эндэ өөрынгөө ведомствын интерес хаража гүрэнэй интерестэ хоро хүргэн, түсэб соогоо үлэмжэ ехэ резервүүдые хараалдаг ажахын огаиизацинуудай хүтэлбэрилэгшэд үшөө бии юм. Жэшээнь, СССР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин министерствын Карадагска цементнэ заводто 1952 ондо продукциин өөрын үныи түсэб зорюутаар 7,6 миллион түхэригөөр дээшэлүүлэгдэhэн байгаа. Министерствын главк энэ заводой техпромфинплан бүри май hарада абаhан аад, 1952 оной ноябрь hара хүрэтэр хараашьегүй, баталаашьегүй байба. Энээн дээрэhээнь тэрэ завод бүхэли жэл соо шахуу продукциин өөрынь үные дээшэлүүлхэ түсэб баримталжа байhан юм. Мүн Крамоторско, Белогородско ба Сталинабадска цементнэ заводууд материал, түлишэ, электроэнерги гаргашалгын түсэб дээшэлүүлжэ зохёоhон байба. Бүхы 6 цеметнэ завод продукциингаа түсэбтэ үнэ 15 миллион түхэриг дээгүүр гэхэ гү, 8,3 процент дээгүүр табиhан байба.

Заводуудай сметэнүүд соо томо ехэ резервэнүүд хараалагдаhан дээрэhээ олохон предприятинууд бюджедэй урда уялгаяа дүүргэхэдээ hалгай hалан үрилтэнүүд болон үйлэдбэридэ туhагүй гаргашануудаа нюужа шададаг байна. Жэшээнь, хүдөө ажахын машина бүтээлгын предприятинууд 1951 ондо 191,9 миллион түхэригэй голодоhо гаргаhан ба 50,6 миллион түхэриг үйлэдбэридэ туhагүй гаргашануудые гаргаhан ябадалаа далдалhан байба. Теэд тэдэнэй тоосоон соо өөрын үнээр түсэбhөө гадуур 59,5 миллион түхэригэй арьбалалта хэгдээ гэжэ бэшэгдэhэн байгаа.

Иимэ ябадал гүрэндэ ехэ хоро хүргэдэг байха юм, тиимэhээ энээниие эрид усадхаха хэрэгтэй, тэрээнтэйгээ хамта иимэ ябадалай гарадаг ушар хадаа тусхайта министерствонуудэй түсэблэлгын-экономическа хүдэлмэридэ ехэхэн дутуу дунданаудай бии байhаниие гэршэлхэhээ гадна, СССР-эй Финансуудай министерствын бусад министерствонүүдэй финансово-ажахын ажал-ябуулгые гүйсэд хинадаггүй, арадай ажахын hалбаринуудай экономикые hайнаар шэнжэлдэггүй байhаниие харуулна.

Нүхэд депутадууд! Манай советскэ арад Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XIX съездын түүхэтэ тогтоолые айхабтар ехэ дэбжэлтэтэйгээр бэелүүлжэ байна. Коммунистическэ парти, тэрээнэй Центральна Комитет ба Советскэ правительствые тойрон өөрынгөө зэргэнүүдые улам ниитаар жагсаан байхадаа, манай агууехэ Эхэ ороной арадууд арадайнгаа ажахын бүхы hалбаринуудай хүсэтэ шэнэ хүгжэлтын түлөө, ажалшадай ажабайдалые саашадань дээшэлүүлхын түлөө үсэд шангаар тэмсэжэ байна.

Советскэ арадайнгаа саг үргэлжэ урган байгаа эрилтэнүүдые үлэмжэ ехээр хангаха тухай оролдолгые манай Парти ба Правительство өөhэдынгөө эгээн шухала зорилгонуудай нэгэн гэжэ тоолодог ба хойнодоошье эсэшэ сусашагүйгөөр оролдохо юм.

Табадахи табанжэлэй гурбадахи жэлэй асари ехэ зорилгонуудые шиидхэхэ ябадалда СССР-эй Верховно Соведэй зүбшэн хаража байгаа Гүрэнэй бюджет тон шухала удхашанартай. Бюджедэй доходуудай түсэбые дүүргэхын түлөө министерствонууд, ведомствонууд, финансово органууд хамаг бүхы хэмжээ абаха ёhотой. Тэрээнтээ хамта бюджедээр хараалагдаhан хэмжээ-ябуулгануудые саг сооhь финансировалга хангаха ба гүрэнэй ашаглалгада арьбалалта алмалтын журам нариинаар сахиха шухала.

СССР-эй Гүрэнэй бюджедые амжалтатайгаар дүүргэлгэ болбол манай түрэл Коммунистическэ партиин манииие хүтэлэн ябаhан коммунизмын байгуулалтада шэнэ дэнэ илалтануудые туйлаха хэрэгтэ туhалха байна. (Үни удаан альгаташалга)

Хитадта далайн ба мүрэнэй портнууд баригдана

ПЕКИН, августын 7. (ТАСС). Хитадай хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, тус ороной арадай ажахые хүгжөөлгэдэ тон ехэ үүргэ дүүргэхэ ёһотой далайн ба мүрэнэй портнууд Хитадай Арадай Республикада ехэхэнээр баригдажа байна.

Тяньцзинь шадар Сингань гэдэг портын барилга дээрэ түрүүшын ээлжээнэй хүдэлмэринүүд дүүрэжэ, мүнөө үедэ 10 мянган тонной хэмжээнэй суднанууд тус портдо орожо шададаг болонхой. Сунгари мүрэн дээрэ, мүн Янцзи ба бусад мүрэнүүдэй татуурнууд дээрэ хэдэн портнууд баригдаба.

1953 ондо далайн ба мүрэнэй портнуудые барилгын хүдэлмэри 1952 онтой жэшэбэл 2 дахин ехэ болохо юм гэжэ «Жиньминьжибао» газетэ мүнөөдэр бэшэбэ. Энэ жэлдэ хэдэн шэнэ пристаньнүүд баригдаха ба заһабарилагдаха, долги халхалдаг түхеэрэлгэнүүд бодхоогдохо, олохон портнуудай уһан гүнзэгы болгогдохо, товарна складууд болон бусад туһаламжын барилганууд бодхоогдохо юм. Эдэ барилганууд дээрэхи газар малталгын хүдэлмэринүүдэй ниитэ хэмжээн 10.700 мянган кубометр болоно.

Албанидахи социальна страховани

ТИРАНА, августын 7. (ТАСС). Албанида социальна страхованида ехэ анхарал хандуулагдана. Профсоюзуудай эрхилдэг социальна страхованиин хэрэгсэлдэ мүнөө жэлдэ 210.207 мянган лек һомологдоһон байна, энэнь 1950 онойхидо орходоо 64 процентээр дээшээ юм. Энэ мүнгэнһөө нарайлалгын гэрнүүдэй хэрэгсэлдэ 1950 онойхидо орходоо хоёр дахин шахуу ехэ мүнгэн гаргашалагдаха, амаралтын гэрнүүд болон пионерэй байшангуудта 23 процентээр, пенсидэ 2,1 дахин дээшэ мүнгэн гаргашалагдаха байна. 1953 ондо амаралтын гэрнүүдэй тэдхэмжэдэ 60,5 миллион лек һомологдоно. Эдэ амаралтын центрнүүдтэ 14.650 хүдэлмэришэд, албахаагшад, пионернүүд өөрынгөө амаралта үнгэргэхэ юм, энэнь 1950 онойхидо орходоо 2 дахин шахуу дээшээ байна.

Социальна страхованиин мүнгэ зөөреэр Воскопойдо (Корчи область) мүнөө жэл курорт баригдаа. Эндэхи ажалшад үбгэрхэдөө, ажал хэжэ шадахаа болиходоо, тэдхэмжэ пенси абадаг байна. Соцстрахын мүнгэ зөөреэр орон соохи культурын эгээн эрхим ордон — Тиранай Али Кельмендиин нэрэмжэтэ ордон ба кинотеатр баригдаһан байна. Мүн энэ мүнгөөр клубууд, улаан булангууд тэдхэгдэжэ байдаг.

Хитадта рисэй ехэ ургаса абтаба

ШАНХАЙ, августын 7. (ТАСС). Чжэцзян ба Фуцзянь провинциин гүрэнэй ажахынууд рисэй үндэр ургасануудые абаба гэжэ «Цизефанжибао» газетэ мэдээсэбэ. Чжэцзян провинциин Фынхуа уездын ажахыда мүнөө жэл 154 му (нэгэ му хадаа 0,06 га юм) газарһаа уридшалан абтаһан мэдээгээр му бүхэнэй 400 цзинь эртын рисэй ургаса абтаха байна. (1 цзинь—0,5 килограмм юм). Энэнь үнгэрэгшэ жэлэй ургасада орходоо 30 гаран процентээр дээшээ юм.

Бразилиин залуушуулай коммунистическэ союзай байгуулагдаһаар 3 жэлэй ой

МОНТЕВИДЕО, августын 6. (ТАСС). Бразилиин залуушуулай коммунистическэ союзай национальна комитет тус союзай байгуулагдаһаар 3 жэлэй ойтой дашарамдуулан Бразилиин хүбүүд, басагадта хандаһан хандалгые «Импренса популар» газетэдэ толилбо.

Тогтожо байһан гурбан жэл соо Бразилиин залуушуулай коммунистическэ союз Бразилиин коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро залуушуулай хуулита эрхэнүүдые хамгаалгын түшэг тулгуури болобо гэжэ хандалга соонь хэлэгдэнэ. Тэрэнэй хүтэлбэри доро олон мянгаад хүбүүд, басагад эб найрамдалай, национальна бэеэ даанхай байдалай ба демократиин түлөө бразильска арадай тэмсэлдэ хабаадаба.

Залуушуулай коммунистическэ союз ороной демократическа бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэл бэхижүүлхыень Бразилиин залуушуулые уряалба.

Францида хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэй Бүгэдэниитын забастовко болоно

ПАРИЖ, августын 6. (ТАСС). Хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэй Бүгэдэниитын забастовко айхабтар ехэ далайсатайгаар ябажа байна гэжэ үдэшын газетэнүүд мэдээсэнэ. Орон доторхи почтово хамаг ябадалнууд зогсоогдоһон, городуудай хоорондохи телефонно болон телеграфна холбоон сүм зогсоогдоһон байна. Имагтал городууд соохи автоматическа телефон хүдэлнэ, зүгөөр айхабтар яаруу ушарнуудһаа бэшэ тээнь ондоо городые дуудахын огто аргагүй. Мүн авиационно почто ябахаяа огто болинхой. Авиацяар ерэһэн бэшэгүүд сортировалагданагүй, аэродромдо ошодог грузовигууд гараждаа зогсожо байна.

Франс Пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, зарим городуудта бастовалжа байгаа почтово хүдэлмэрилэгшэдэй митингнүүд боложо, тэдэнэр өөрынгөө эрилтэнүүдые дүүрэнээр хангуултараа тэмсэхэбди гэһэн тогтоолнуудые абана. Лилль городто болоһон митинг дээрэ ВКТ-гэй профсоюзуудай, Христианска ажалшадай французска конфедерациин «Форс Уврие» ба бусад профсоюзна организацинуудай гэшүүд коммунальна эмхи зургаанууд болон предприятинуудай албахаагшадта хамтын хандалга хэжэ, «правительствын бэлэдхэжэ байгаа реакционно хэмжээнүүдые зогсоохын түлөө хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэй жэшээгээр хизааргүй ехэ забастовко үнгэргэхые» тэдэниие уряалһан байна.

ВКТ, Христианска ажалшадай французска конфедераци «Форс Уврие» болон кадрнуудай бүгэдэниитын конфедерацида оролсодог газово заводууд болон электростанцинуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшадай федерацинууд 48 часай забастовко үнгэргэхэ тухай хамтын тогтоол гаргаба. Забастовконь мүнөөдэр һүниин тэн багта бүхы орон дотор эхилхэ юм.

«Франс-Суар» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, «Форс Уврие»рэй» профсоюзуудай хүтэлбэрилэгшэд түмэр замшадые, коммунальна предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдые, шахтёрнууд болон гүрэнэй албахаагшадые 24 часай забастовкодо уряалһан байна.

Забастовочно тэмсэлэй энэ ехэ далайсань правительствын органуудай һанаа зобооно гэжэ демократическа талынхид заан хэлэнэ. Мүнөөдэр парижска радио бастовалагшадта хандаһан правительствые толгойлогшо Ланьель гэгшын хандалга дамжуулба. Гүрэнэй албахаагшад тухай правительствын хэмжээ-ябуулга «үшөөл шэнжэлэгдэжэ байна», «үшөөл тодорхойлогдоогүй байна» гэжэ тус хандалга соогоо тэрэ хэлэһэн байха юм. «Забастовко хэһэн үдэрнүүд болон сагуудай түлөө ямаршье түлэбэри үгтэхэгүй юм» гэжэ өөрынгөө хандалга соо Ланьель занаһан байна.

Турциин сэрэгэй гаргашанууд дээшэлбэ

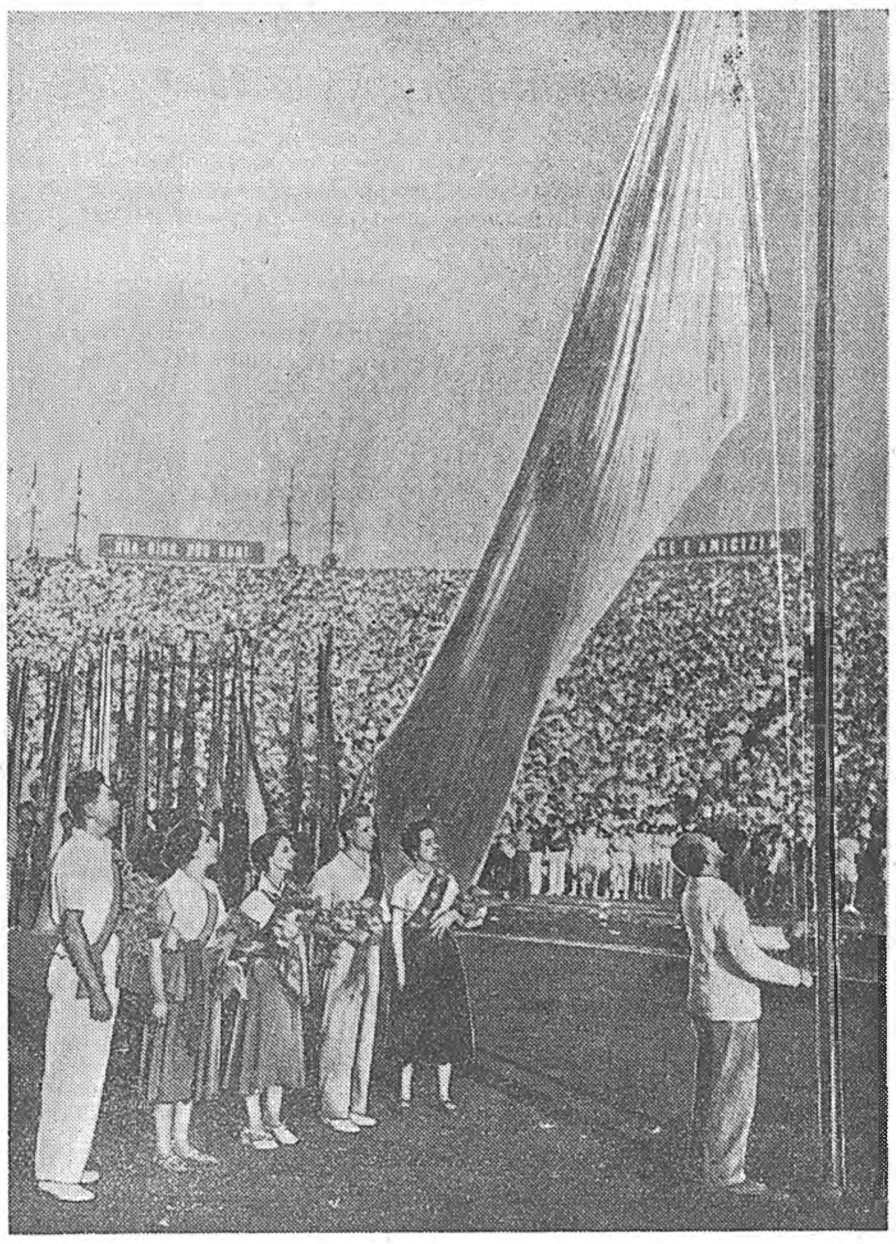
СТАМБУЛ, августын 7. (ТАСС). Анотолийска агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Турциин гадаадын хэрэгүүдэй министерствын уласхоорондын ба экономическа асуудалнуудай таһагые даагша Хайдар Герк ба Турцидахи өөһэд хоорондын аюулгүй байдалые хангалгын американска управлениин миссиин хүтэлбэрилэгшэ Дайтон хоёрой хоорондо гар табигдаһан хэлсээнэй ёһоор мүнөө жэлдэ сэрэгэй гаргашада эквивалентнэ фондһоо үшөө 11.400 мянган турецкэ лирэ нэмэжэ гаргашалха эрхэ Турцида олгогдоһон байна.

«Миллет» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, энэ мүнгэн «турецкэ зэбсэгтэ хүсэнүүдэй үдэрһөө үдэртэ дээшэлжэ байһан хэрэгсэлые хангаха программын ёһоор гаргашалагдаха байна».

Кенидэхи колонизаторнуудай террор

ЛОНДОН, августын 7. (ТАСС). Үнгэрэгшэ неделидэ Кенидэ террористнууд юм гээд «аюулгүйн сэрэгүүд» 62 хүниие алаһан, 19 хүниие шархатуулһан, 270 негрнүүдые арестовалһан ба плендэ абаһан байна гэжэ лондонско радио мэдээсэбэ. Лондонско радиогой мэдээсэһэнэй ёһоор, «террористнуудта» эсэргүү операцинуудта авиаци хабаадалсажа, Абердер уулын районие доболһон байгаа.

Залуушуул болон студентнэрэй Бүхэдэлхэйн дүрбэдэхи фестивальда

Бухарест. Эб найрамдалда ба хани барисаанда зорюулагдаһан залуушуулай болон студентнэрэй Бүхэдэлхэйн IV фестиваль нээгдэбэ. Дэлхэйн 106 оронуудһаа эльгээгдэһэн залуушуулай парад августын 23-най нэрэмжэтэ стадион дээрэ болобо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: туг мандуулжа байна. Зүүн гарһаа — агууехэ табан гүрэнэй—Хитадай Арадай Республикын, Францин, Англиин, Советскэ Союзай ба США-гэй залуушуулай түлөөлэгшэд.

ТАСС-эй фотохронико.

БУХАРЕСТ, (ТАСС-эй тусхай корреспондент). Бухарестдэ боложо байгаа эдир залуушуулай һайндэрые Агууехэ Фестиваль гэжэ нэрлэдэг болонхой. Элдэб оронуудай арадуудай культура ба искусствода ямар ехэ эдир залуугай ба гоё һайханай зүйлнүүд бии байдагые, хэдэн олон гайхамшаг бэлигтэ залуушуулые Румыниин зон үдэр бүри, час бүри харанаб! Элдэб олон континентнүүд ба оронуудай, расанууд ба нацануудай, элдэб үзэлнүүдтэй ба шажан мүргэлнүүдтэй залуу хүнүүд эб найрамдал ба хани барисаан гэһэн тус фестивалиин гол уряалые ходо ходо дурдан ябана. Энэнь оюун бэлигэй һалбаран бадарха, культура, искусство болон спортын хүгжэхэ гол услови мүн.

Теэд энээниие туйлахын түлөө баһа нэгэ услови: залуушуулай нэгэдэл хэрэгтэй гэжэ делегацинуудай түлөөлэгшэд ходо ходо хэлсэнэ. Энэ фестиваль болбол эб найрамдалай ба зол жаргалта ерээдүйн түлөө тэмсэлдэ ороһон залуушуулай нэгэдэл, хани барисаан, тэдэнэй зэргэнүүдые үргэдхэлгэ ба бэхижүүлгын һүртэ тэмдэг мүн.

Нэгэ жэшээ абажа хэлэе. Французска делегациие хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн Раймонда Дьен гэгшын хэлэһэн ёһоор, Бухарестдэ Франциин 3 мянга хахадһаа дээшэ хүбүүд, басагад ерэһэн байна. Тэдэнэй зариманиинь Францһаа гараха тусхай табилта абажа ядажа, замдаа баригдабашье, фестивалиин эхилһэнэй һүүлээр ерэһэн байха юм. Бүхэдэлхэйн дүрбэдэхи фестивальда ерэһэн французска делегациин тоо 1951 ондо Берлинскэ фестивальда ерэһэнһээ һураггүй олон ба составаараа үргэн байна гэжэ Раймонда Дьен саашань хэлэбэ. Франциин Залуушуулай республиканска союз ба Франциин Басагадай союзай гэшүүдһээ гадуур тус делегацида залуу католигууд болон протестантнууд, социалистнууд оролсоно. Хүдэлмэришэдэй спортивно-гимнастическэ федерацыһаа 550-аад залуу спортсменүүд, мүн «Эрэлхэг зоригтоной союз» гэдэг хүүгэдэй демократическа организациин гэшүүд —150 французска һургуулиинхид, французска залуу баскетболистнууд, уһанда тамарагшад, волейболистнууд болон бүхэнүүдэй командануud Бухарестдэ ерэнхэй. Тэдэнэр Бухарестдэ эхилһэн уласхоорондын спортивна мүрысөөндэ хойно хойноһоо оролсожо байна.

Манай делегаци уранһайханай үргэн ехэ программатайгаар Румынида ерэбэ гэжэ Раймонда Дьен хэлэнэ. Манаар сугтаа «Парижын арадай хоор», Женевильин хүдэлмэришэдэй хоор, Эльзасай фольклорно ансамбль ерэнхэй. Өөрынгөө патриотическа ажал-ябуулгын түлөө турмэдэ хаагдаһан Францын Республиканска залуушуулай союзай лидернүүдэй нэгэч Поль Лоранай нэрэмжэтэ хоор һаяар концерт харуулха байна. Мүн Бухарестдэ ерэгшэдэй дунда —французска пианист Алэн Бэрнен, дирижер Жерри Манго, арадай дуунуудые дуулагша Марсель Виньерон, мимическэ ансамблиин группые хүтэлбэрилэгшэ Марсель Марсор, уранзохёолшо Андрэ Вюрмсер, драматург ба поэт Анри Бассиз, уранзурааша Веньесен, уранзохёолшо Мадлена Риффо болон бусад оролсоно. Католигууд, протестантнууд, социалистнуудай олонхи делегадууд өөһэдынгөө организацинуудай реакционно хүтэлбэрилэгшэдэй хорилтые тоонгүй фестивальда ерэһэн байна. Тэдэнэй ерэхын урда тээ Франциин буржуазна хэблэл элдэб худал хуурмаг үгэ тараажа, тэдэниие айлгаха һүрдүүлхэ гэжэ туршаһан байна. Эдэнь булта худал байшоо, —гэжэ фестивальда бэлэдхэлэй талаар французска национальна комитедэй бюрогой гэшүүн, залуу католичка Мишлен Рагэн гэгшэ хэлэнэ.

Баһа нэгэ делегат — залуу социалист Монье. Тэрэ хадаа Сорбонско университедэй литературна факультедтэ һуралсана, тиин бусад оронуудай залуушуултай уулзажа, тэдэнэй ямар ажаһуудалтай байдагые мэдэхэ хүсэлтэй Бухарестдэ ерэһэн байна. Тэрээнһээ гадна, Румыни тухай, арадай демократиин энэ орон тухай манда хэлэдэг үгэнүүд хэр зүб юм ааб гэжэ мэдэхэ хүсэлтэйгөөр Монье ерэбэ. Мүнөө үедэ би олон юумэ ойлгооб, иимэ суглаанууд болон уулзалганууд манда бэе бэеэ ойлголсохо эрхим арга боломжо олгоно гэжэ би тоолоноб. Бухарестдэ би дуратай газараараа ябажа, хүн бүхэнтэй хөөрэлдэхэ арга боломжотой байгааб. Эндэхи зон маниие халуунаар угтаһан байна. Бухарестдэ ерэжэ ябахадаа Будапештын үйлсөөр гарахадамнай, тэндэхи арад зон халуун баяр хүргэжэ, сэсэгүүд болон зурагуудые барюулһан байгаа, — энээниие хэзээдэшье мартахын аргагүй. Бухарестын засаг баригшад дэлхэйн бүхы оронуудһаа ерэһэн иимэ олон делегадуудые иимэ һайнаар угтажа, хангажа шадаха юм гэжэ би хэзээдэшье һанаагүй һэм. Эндэхи айхабтар олон томо барилганууд намайе гайхуулба. Манай Парижда тон ондоо байдалтай. Тэндэ мүнөө үедэ хүнэй байхын аргагүй 35 мянган гэрнүүд тоологдоно. Теэд шэнэ барилганууд тэндэ тон үсөөн. Эндэхи студентнүүд стипенди абадаг байна. Харин манай тэндэ тон үсөөн хүнүүд стипенди абадаг юм. Теэдшье, үгэһэн стидендинь амидаралда хүрэдэггүй аад, студентнэр хүдэлхэ баатай болодог.

***

Мүнөө үглөөгүүр хүндэ юумэ үргэлгөөр хүнгэн бэетэй спортсменүүдэй дунда мүрысөөн үргэлжэлбэ. Советскэ спортсмен Костылев түрүү һуури эзэлжэ, алтан медаль абаа. 350 килограмм тэрэ үргэһэн байна. Австралиин түлөөлэгшэ Барбарис 337,5 килограмм үргэжэ, хоёрдохи һууриda гараба. Хүнгэн атлетикын мүрысөөнүүд үргэлжэлһөөр. 100 метрэй хафайлгата урилдаанда советскэ спортсмен Буланчик 14,4 секунда соо түрүүлэн ерэжэ, алтан медаль абаа. Хоёрдохи һуурида чехословацка спортсмен Мразек ба гурбадахи һуурида С. Попов (СССР) гараба.

Зуун метртэ эхэнэрэй урилдаанда Германска Демократическа Республикын түлөөлэгшэ түрүү һуури эзэлбэ. Советскэ спортсменка Хныкина хоёрдохи һуурида гаража мүнгэн медальда хүртэбэ.

Илангаяа копье шэдэлгын талаар советскэ спортсменкэнүүд ехэхэн амжалта туйлаба. А. Чудина 49,39 метр хаяжа, алтан медальда хүртэбэ. Хоёрдохи һуурида Л. Васильева, гурбадахи һуурида Н. Коняева гараба.

СССР-эй эрэшүүлэй волейбольно команда мүнөөдэр Иранай спортсменүүдтэй уридшалгын уулзалга хэжэ, 3:0 гэһэн тоотойгоор илажа гараба.

***

Мүнөөдэр Бухарестын Илалтын талмай дээрэ залуушуул болон студентнэрэй Бүхэдэлхэйн дүрбэдэхи фестивальда ерэһэн советскэ делегациин үмэнэһөө 1944—1945 онуудта Румыниие фашизмһаа сүлөөлэлгын байлдаанда алуулһан советскэ сэрэгүүдэй памятнигай урда баяр ёһололой оршон байдалда сэсэг венок табилган болобо.

Корейдэхи хэлсээнүүд тушаа

ПЕКИН, августын 7. (ТАСС). Корейһээ Синьхуа агентствын корреспондентын эльгээһэн мэдээсэл соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

Августын 6-най 22 час хүрэтэр, тайлбарилан хэлэхэдэ, эблэрэлгэ хэхэ тухай хэлсээнэй хүсэндөө ороһоной һүүлээр 10 үдэр болоод, корейскэ Арадай армиин ба Хитадай арадай һайндуратанай түрүү частьнууд энээнэй урда тээ дайсанаар эзэлэгдэһэн эрье шадарай бүхы аралнуудые хиналтадаа абаба.

ПЕКИН, августын 6. (ТАСС). Синьхуа агентствын тусхай корреспондентын дамжуулһанай ёһоор, Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын, Холбоото Штадуудай, Англиин, Даниин, Турциин, Канадын ба Урда Корейн Улаан Хэрээһэнэй обществонуудай 54 түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн Улаан Хэрээһэнэй холимог бүлэг үсэгэлдэр Кэсонһоо Хойто Корейдэхи сэрэгэй пленэйхидэй лагерьнуудта ерэбэ.

Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын, Хитадай, Даниин, Филиппинын ба Австралиин түлөөлэгшэд—энэ бүлэгэй 6 гэшүүд Хойто Корейһээ репатриировалагдаха сэрэгэй пленэйхидтэ туһаламжа үзүүлхын тула Кэсондо үлэбэ.

Кочжедо арал дээрэхи лагерьта сэрэгэй пленэйхидые зобооно

НЬЮ-ЙОРК, августын 6. (ТАСС). Кочжедо аралһаа Юнайтед Пресс агентствын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, үсэгэлдэр энэ арал дээрэ хойто корейскэ сэрэгэй 4 пленэйхид шархатажа, нэгэ хүн алагдаа гэжэ сэрэгэй пленэйхидэй лагерьнуудай американска командовани мэдүүлбэ.

Сэрэгэй пленэйхидэй «дуу дуулажа эхилхэдэнь», американска лагерьнуудай харуул тэдэниие буудаа гэжэ мэдээсэлһээ харагдана. Нюдэ уһатуулагша газууд сэрэгэй пленэйхидтэ эсэргүү тэрэшэлэн хэрэглэгдэбэ.

Таряа хадалга эхилбэ

БАРГАЖАН. (Телофоноор а[…] таба). «Большевик» колхоз айм[…] соогоо түрүүлэн таряа хуряалг[…] эхилбэ. Энэ колхозой полину[…] дээрэ 4 жатка гаранхай. Мүн ко[…] хозникууд гараар хадана. Авгу[…] тын 6 болотор тус колхоз 40 ге[…] тарай орооһото культуранууд[…] хуряаба. Мүн Ворошиловай нэрэ[…] жэтэ томодхогдоһон колхоз тар[…] хуряажа эхилээ. Энэ колхоздо т[…] рүүшын үдэр 10 гектарай таря[…] хадагдаба. XVIII партсъездын […] рэмжэтэ колхоз таряа хадалг[…] эхилжэ, 25 гектар намарай хара т[…] ряа хуряагаа.

Уланай сельсоведэй Сталин[…] ба Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд[…] полинууд дээрэ Куйтунска МТС-[…] комбайнууд гараа.

Б. Ширеторов, манай тусхай корреспонде[…]

ШАТАР

БМАССР-эй XIX чемпионат дүүрэбэ

А. Сумкин А. Игумнов хоёр илаба

Шатараар республикын түр[…] һуури эзэлхын түлөө 19-дэхи че[…] пионат боложо дүүрэбэ.

Хойшолуулагдаһан партину[…] наадагдажа, Михайлов Житоми[…] скиие шүүгээд, удаань Соболевт[…] тэнсээ. Уланов Житомирскиие шү[…] гэз. Игумнов Сумкинда шүүгдээ.

17-дохи турта үсэд шанга тула[…] даан болоо. Мүрысөөндэ түрүү һу[…] ри эзэлжэ ябаһан Сумкин Бар[…] жанай шатаршан Горячих гэгш[…] тэй, Игумнов — Вайнтальтай на[…] даба. Сумкин бэрхээр наада[…] илалта туйлаа. Игумнов үлүү […] бүүтэй болоод, Вайнталиие шүүг[…]

Житомирский Макальскиие, Ц[…] денов Мельниковые, Ежов Гуме[…] ные, Мункоев Тогловые, Черноск[…] тов Соболевые шүүгээ. Могордо[…] Павлов, Уланов Михайлов гэгш[…] наадажа тэнсэбэ.

Иигэжэ БМАССР-эй XIX чемп[…] нат дүүрэбэ. 13,5 очко абаһан м[…] терай кандидат Сумкин, нэгэдэ[…] разрядник Игумнов гэгшэд түр[…] шын һууринуудые эзэлбэ. Гурба[…] хи һууриие—Цыденов, дүрбэдэх[…] —Макальский, табадахиие — Ч[…] носкутов, зургаадахи һууриие Ул[…] Удын чемпион Павлов эзэлээ.

Пионернүүд аяншалгада гараба

Городто ажаһуудаг һурагшад […] найнгаа амаралтын үедэ пионе[…] нүүдэй лагерьта ошожо амарха[…] гадна, хизаар ороноо шэнжэлхэ […] рилгоор һонирхолтой маршруд[…] дые шэлэн аяншалгада гарана.

Энэ хүдэлмэриие Улан-Уд[…] Пионернүүдэй ордон эрхилдэг […] Һуралсалай шэнэ жэл болотор […] родой һургуулинуудай 200 гар[…] һурагшад аяншалгада хабаадуул[…] даха байна. Аяншалгые һурагша[…] ашагтай туһатайгаар үнгэргэх[…] түлөө Пионернүүдэй ордон хиза[…] ороноо шэнжэлхэ республиканс[…] музейн ба педагогическа инсти[…] дай хүдэлмэрилэгшэдэй туһала[…] жаар аяншалгын 20 гаран марш[…] дуудые табижа баталба.

Һаяхан городой һургуулинууд[…] 20 эрхим һурагшад Пионерну[…] ордоной фото-кружок эрхилэг[…] нүхэр Пестеревэй хүтэлбэри до[…] аяншалгада мордобо. Тэдэ[…] Улан-Удэһээ Новая Илька хүрэ[…] поездоор, тэндэһээ Хасуурита хү[…] тэр түмэр замай веткээр, тиин[…] Баруун гэжэ голые зубшан 75 […] лометр ябгаар ябажа, Тал[…] тулаад, Үдэ голоор тамаржа Ул[…] Удээ бусаха байна.

Һурагшад энэ маршрудаар яб[…] зуураа, Заиграйн ба Хэжэн[…] аймагуудта байгаа леспромхоз[…] дай хүдэлмэришэдтэй, модо бэл[…] хэлгын түрүү техникэтэй танилса[…] байна.

Гадна, Сэлэнгэ мүрэниие зубш[…] Бабушкин город, Байгал ош[…] маршрудаар хүүгэд һаяар га[…] хаяа түхеэрэжэ байна. Энэ жэ[…] туристска аяншалга үнгэргэх[…] тула Пионернүүдэй ордондо 30 м[…] ган түхэриг үгтэнхэй.

Е. Иванов[…]

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИПОВ

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора — 7-85, отв. секретаря—3-23. Отделов: партийной жизни, сельского хозяйства— 10-17, пропаганды и переводов—6-84, культуры и быта, промышленности— 4-52, мест. информации и писем—11-05. Для междугородных переговоров— 16.

Н—00598.

Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР.